

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona
Egy hónapra ..... 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hatásos péntekkor egyszer 80 fillér
minden következőnél 16 fillér
Nyitókár sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyetem
vasútiak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 52.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József térszereseg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 124.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, május 13.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Akié a föld azé az ország
- Megszavazták a sürgősséget.
- Katonák az aratáson.
- Ellített román tanítók.
- Az ujszentannai háborúság.
- A talmi főrend
- A dánosi bűnpör.
- A nagy fuzió.
- Tarkaságok.
- Klipiszegett aradi színészek.
- „Teleky grófné” Aradon.
- A Maros tolvajai.
- Könnyű önnel!
- Tárca: Budapest májusban. Irta: Török Arthur dr.

Akié a föld azé az ország.

Arad, május 12.

A szociális és nemzetiségi kérdést mérlegelve, bámulva kell adóznunk a német birodalmi földmivelésügyi minisztérium előre látásának, midőn ezt a két nem egy uton haladó kérdést úgy egymásba tudta fonní, hogy mindakét esz me a nagynémet birodalom sarkalatos megnövesztésére vezet. — Német-Lengyelországban előbb a lengyeleket kellett németesíteni, amit részben az új iskola törvényével sikerült úgy, a hogy megoldani, ámde nagyobb jelentőségű az új földkiszajátítási eljárás, melylyel a lengyelek kezéről igyekszik az anyaföldet német kézre átjatszani, ha kell áldozatok, nagy áldozatok árán és hogy az így, kiszajátítás útján megszerzett területeket, a szociális

érdekeket szolgálva, kisebb-nagyobb parcellákban német kiscgazdáknak juttassa.

Tudjuk azt, hogy a mi speciális nemzetiségi viszonyaink ily nagyszabású elhódítást meg nem engednek, de azon mégis nem győzünk csodálkozni, hogy a mi kormányunk épen semmit sem tesz, hogy ott, ahol a föld eddig magyar kézen volt, igyekezze azt magyar kézben megtartani. Nem győzöm eléggé hangsúlyozni és hangoztatni: a kié a föld, azé az ország.

Ime a napokban is alkalmunk nyílt megfigyelni, hogy egy nagy román küldöttség kereste fel az aradi Victoria román nemzetiségi bankot, hogy egy hatalmas földterület megvételéhez hozzájuttassa a földszegény népet. Bezzeg az aradmegyei nemzetiségi képviselők jobban szívükön hordják a román nép eminens érdekeit, melyet, minden uton-útfélen kezükbe ragadva a világitó fáklyát, felkutatnak és ernyedetlen kitartással igyekeznek sikerre is vezetni.

Az aradmegyei tauri 7000 holdas uradalom, úgy tudjuk, annak idején fel lett ajánlva a magyar kormánynak telepítési célra való megvételre. Annak idején felhívtuk a kincstári jószágigazgatóságnak és megyénk főispánjának figyelmét, hogy a tauri uradalom fekvésénél fogva mily kiválóan alkalmas a magyarság megtelepítésére. Foglalkoztak is a földmivelésügyi minisztériumban az ügygyel, de ugylát-szik meg is feneklett ott s talán már a por is belepte.

A mostani népes küldöttség újra aktuálissá tette az ügyet. A birtokos el-

akarja adni az uradalmat, azért kívánatos volna, ha a jószágigazgatóság újra, jóindulattal karolná fel és az igaz ügy szolgálataba szegődve ismételten felhivná Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter figyelmét, esetleg a főispán támogatásával, aki ugyanis éles áttekintő megfigyelésével már korábban ráirányozta tekintetét megyénk e részének magyarosításra kiváló alkalmasságára, mert ha ez az alkalom kisiklik, még egy ilyen alkalom többé nem kínálkozik.

Nagy magyar uradalom cserél gazdát s a magyar földön román nemzetiségi agitátorok biztos fészket óhajtanak rakni a románságnak. Még nem kész, talán még rálehetne birni az intéző köröket, hogy mielőtt a románok a tauri uradalomra tennék kezüket, nem meghódítani, hanem megtartani lehetne ezt a területet a magyarságnak. Nemrégiben történt Poroszországban, hogy egy dragonyos főhadnagy, aki mellesleg a porosz magas arisztokráciának is számottevő tagja; lengyeleknek adta el birtokát s ezért le kellett mondania a német hadseregben viselt katonai rangjáról. Mi, csak mi vagyunk olyan tehetetlenek, hogy összetettkezekkel nézzük, mint vész a magyar föld és lesz rajta idegen az ur.

Ugy tudjuk, hogy a román községek és az uradalom birtokosa között a vételárban már nincsen elválasztó különbözet s ha egy nemzetiségi takarékpénztár, a melynek mégis csak mindenkor a saját anyagi érdekeit kell szem előtt tartania, készségesen hajlandó a földvétel financi-

Budapest májusban.

Irta: Török Arthur dr.

Május nyhe, virágfakasztó levegője nem csak a tavaszt, hanem a nyarat is megbozta. Az u cán gyűrhető panamakalapos urak, a színházban nyári szü előadások, a tudományos könyvtárakban pedig csakis bodorfürtü szöszke egyetemi hallgatók, colleginák és őszbecsavarodó, ritkahajú Absentius-ok láthatók. Fiatjustitia et perat mundus — a colleginák egész esztendőben mindig szorgalmasan látogattak az egyetemet, a könyvtárt — mit sajnos, a lóversenyvel, tennissel, kártyával és kávéházzal meg egyéb mulatságos dolgokkal foglalkozó jogász és medikus urakról nem lehetne állítani.

Az utcát a dánosi haramlák pöre, meg a napról-napra ismétlődő májusi öngyilkosságok nem izgatják, a legfontosabb napleseményeit a lóverseny. Kenyérkérdés, lakbérzuzsora, adó emelés, ma mind eltö-pülnek a mellett, hogy Peregrin nyerte meg a király díjat. Peregrin! Csodás ló, micsoda alak, milyen lábak, mily „előrevetődés”! Százasok nyerettek és ezer meg ezer koronák usztak el a dícső ló miatt.

Verseny után következik a kocsikorzó a Stefánia uton. Egy olyan hölgy vagy urtól — ki jó kedvűben kocikásként két óra hosszát gummirádlereken kevesebb, komolyságot és vidámabb arcot kérünk — valamennyi úgy ül a kocsijában, mintha ingyen beteghez utazó kör-orvos volna!

Csak egy dolog nagyszerű, pompás, utól

nem érhető: a nyári női kalapdivat. Képzeld, nyájas olvasónő, egy betört cilindert kalapot, szalmafonatból olyat, a milyenre véletlenül valaki reált; szegény kalaptulajdos ereje megfeszítésével megpróbál kiegyenesedni — erre nagy hosszú darutoll jön és körülrakják harminc kinyílt vörös rózsával, vagy félkiló tőparti füvet, virágot raknak köréje — és kész a legdivatosabb női kalap. Est aztán úgy viselik, hogy a hajdísz elől nem érinti, csak épen a fejtetőn billeg. A hajdíszura is ehhez idomul: elől valóságos hajsáncá tornyosul!

Minden divatlap ellenáramlat dacára a női toltettek folytatják a hódító utat a férfiruhák kiszajátítása terén. Ma már a zsaket-úsznát a divat, olyan hosszú szoknyával, hogy két kézzel kell tartani — mintha egy zsaketos ur két kezét a zsebébe dugná — épen úgy fest. Betört cilindert, kék vagy szürke zsaket — a kéz a zsebben, akárcsak egy őszjogász jönne reggel haza és nem egy szép hölgy mutatná be a legújabb divatot.

A legeslegújabb divat azonban az, hogy a legkomolyabb üzleti szakma hivatalnokai: a pénzügyi tisztviselők akarnak sztrájkba lépni. Őszajuk az, hogy reggel 9 től délután 2 ig egyhuzamban tarson a hivatal, — 2 óra után szabadok legyenek ezzel elérnék azt, hogy a főváros külső periferiáján lakást véve — nem kellene oly drága házbért fizetniök. E mozgalom helyességét mindenki — bankvezérek és közönség — egyformán belátja és rövid napok alatt céljukat el is fogják érni.

Bezzeg, ha orvosok volnának, majd kitani-

tanák őket rövidesen a kötelességeik felől. Dolgozzanak éjjel-nappal, ragályos betegnől — tifuszos, tüdővésztes, difteria, vagy akármilyen-nél — az egészen egyre megy — télen és nyáron, esőben és hóban — hiszen azért orvosok! De azután azt a fizetést adjuk nekik, (feltéve, hogy fizetünk) amit mi akarunk. Azt is csak úgy dugva, bele nyomva az üres marokba — hiszen azért orvosok!

Mért hiszen az orvos hivatalos kötelessége a humanizmus — az egész emberiség jóvoltáról való gondoskodás. Hogy társadalom és a beteg-ségitő pénztárak keményszívűsége még se képes az orvosból az altruizmust, a beteg emberek iránti lelkesedést lehűteni, fényes bizonyítéka a Fehér Kereszt Egyesület Gyermek-kórháza. Amit orvosi tapasztalat, elméleti tudás és egy melegen érző jóakarata orvos össze hordhat — minden együtt van ottan abban a kis, 200 betegre berendezett kórházban.

A felvételi szoba művészi képekkel, illusztrált gyermekmesék verssorával díszített szalón, a kórtermek hófhér ágyai egy sok családu, de igen gazdag és a tisztaságnak élő család hálószobájához hasonlítanak. Nincs ott semmi, ami kórház (v régi kórházak) ridegségével elriasztana. Négy éves kis fiut vettek fel az intézetbe. A lépcsőházban bucsuzott az édes anyja tőle.

— Szép báránkyát mutatok neked többet is — szól az ápolónő, látod ott a falon azt a pásztort? Fenn is van ám egy másik is!

A kis flu vidám nevetéssel bucsuzott könnyező anyjától és tipegett felfelé az emeletre az

rozását vállalni, úgy itt nem is lehet a vételár meggátlója a magyar érdekeknek.

A Taucon létesítendő magyar telepítéssel egy egész vidék nemzetiségi jellege változtatható meg a szomszédos silingyiai magyarok megerősítése által.

Aradmegye szolgáltatja a magyar parlamentnek a legtöbb nemzetiségi képviselőt. Előttünk egy dusan termő szép anyaföld, ne engedjük magyar kézzel idegen kézre jutni. Ne engedjük, hogy a román agitátorok elhódítsák a szép uradalmat, s hogy a magyar dal helyett, román akkordok verjék fel örökös tanyájukat egy nagy határban, amidőn nemcsak módunkban van, hanem kötelességünk azt a magyar érdekeknek megtartani, mert ezáltal nemcsak a magyarságnak használunk, hanem a magyar szociális érdekeknek is nagy szolgálatot teszünk.

Megszavazták a sürgősséget.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, május 12

A képviselőház mai ülésén elfogadták a sürgősségre vonatkozó indítványt. Így már csütörtökön délután megkezdik a nyolcórás üléseket. A mai ülés különben elég nyugodt volt. Lukács, a lacfalusi román pap beszélt és kijelentette, hogy a románok sohase olvadnak be a magyarságba.

As ülésről ezeket írjuk:

Justh Gyula elnököl az ülésen.

A jegyzőkönyv hitelesítése után következik a határozathozatal Hoitsy Pál és társai indítványa felett.

Hoitsy Pál indokolja a javaslatot. Főoka, hogy a költségvetést kellő intézményekkel lehessen letárgyalni és mégis idejében elkészülni vele. Kéri az indítvány elfogadását.

Nagy György nem él a szólás jogával, tehát több felszólaló nincs. Következik a szavazás.

Elnök: Minthogy szemmel láthatólag százötvennél jóval több képviselő van jelen, a ha-

lyogfestésű ablakon a báránkyát keresve és gyógyulást remélhetőleg mihamarabb megtalálva.

Első intézet a gyermekkórház a diagnosztika terén is.

Nemcsak sebészeti betegeknek, hanem a mellkas, a hasüreg, szóval belső betegségeknek is a körismét Röntgen vizsgálattal egészíti ki. Az intézet orvosai Berend, Szemere, Bakay és az orvosok nem mulasztják el egyetlen kissé kétes esetben sem, hogy a Röntgenistát, Fischer Ernőt, Herczel tanár volt segédorvosát ne konzultálnak. Hetekre, hónapokra terjedő „megfigyelési idő” helyett, mely idő alatt a beteg ereje erősen lefogyatkozna a pontos Röntgen fotográfia néhány perc alatt egészíti ki a fizikális vizsgálati móddal kipuhított betegségleletet.

Az intézet sterilizált tejet is osztogat beteg vagy lábadozó gyermekek részére, ennek az osztálynak az élén egy jószívű főrangú hölgy: Hacke bárónő áll.

A gyermekkórházzal szemben a lovas-kaszárnya épülete áll. Oda vonul be 13 napos fegyvergyakorlatra sok ezer ifjú. Megismétlik, amit tanultak, hogy annak idején a haza ellenségeivel megküzdjenek. A kórházban tíz orvos és vagy husz ápoló küzd éjjel-nappal hársánk legnagyobb ellenségével: a gyermek halandósággal.

Ha a társadalom minden színházjegyre, dívatós kalapra, lóversenytételre és Stefánia uti korzólakkerre kiadott koronából csak egy fillért vonna le a szegény betegek és különösen a legnyomorultabbak: a szegény beteg gyermekek részére — a kiontott könnyeknek egész tengere száradna ki néhány perc alatt!

társzalképeség hivatalból való konstatálása nem szükséges.

A nagy többség erre megszavazza a sürgősséget.

A jegyzőkönyv erre vonatkozó részét rögtön hitelesítik, azután enunciaciója az elnök, hogy a sürgősség e pillanattól érvényes.

Elnök jelenti ezután, hogy újabb indítvány érkezett Hoitsy Pál és társaitól, amelyben ki-mondani kéri, hogy a sürgősség tartama alatt a Ház ülései nyolc óra hosszat tartanak.

Felolvassák a névsort és konstatálják, hogy százötvennél több aláíró jelen van.

As indítvány felett a holnapi ülés kezdetén lesz szavazás. A házszabály négy felszólalást megenged.

(A költségvetés.)

Következik a költségvetés.

Maniu Gyula személyes megtámadtatás címén szólal fel és tegnapi beszédét magyarázza.

Hajnó Ignác a nemzeti kormányban bízva a költségvetést általánosságban elfogadja. Néhéz a helyzete, mert tőle hosszú fejtegetéseket varnak. (Felkiáltások: Dehogyl!) O azonban csupán a nemzetiségi kérdéssel akar foglalkozni. A nemzetiségek velünk soha összeolvadni nem tudtak, örökös ellenségeink voltak, Erdélyt és a Tiszántúlt bekebelezték Romániába, így méltelyezik a tanuló ifjúságot. Nincs veszedelmesebb, mint a megalkuvás politikája. A nemzetiségi misériákon csak a hazafias nevelés segít. Erről a közoktatásügyi tárcánál fog beszélni, most csak annyit jelent ki, hogy az általános választói jogot csak úgy fogadja el, ha előfeltétel a magyarul írni, olvasni tudás lesz. (Helyeslés.) Beszél ezután a politikai helyzetéről, majd a balpárttról, amelybe belépne, ha eredményt várhatna tőlük. A költségvetést elfogadja.

(Lukácsu beszélt.)

Lukács László: Három okból nem fogadja el a költségvetést. Politikai, közművelődési és közgazdasági okokból. A nemzetiségi kérdést ebben az országban úgy kezelik, hogy kétségbe kell esni.

Egy hang: Nem lesz püspök!

Lukács László: A székelyek és erdélyi románok egyaránt érzik ezt a súlyos állapotot. Nyomják őket, ahol csak lehet, nincs megőléltésük ebben az országban. Mi programunk alapján harcolunk ezért.

Nagy Dezsdő: Nincs is programjuk!

Lukács László: Viszantiasítja a megjegyzést, majd azt bizonyítja, hogy a nemzetiségi kérdést a törvényben lefektetett elvek rossz irányban való magyarázásával intézik. Mi respektáljuk a törvényt s ha nem tetszik, akkor alkotmányos uton törekedünk annak megváltoztatására, a magyarok faji politikára használják. Horváth Mihály, a nagynevű történetíró a románokról írva, megemlíti, hogy azok az ország rendei közé tartoztak.

Molnár Jenő: Akkor még jól viselték magukat.

Lukács László: Mátyás király korabeli adatokkal bizonyítja, hogy már akkor volt oláh nemesség.

Kmetty Károly: Csak magyar nemesség volt! Heytelen magyarázás!

Lukács László: És ez nem volt kárára az országnak.

Polit Mihály: Bizony nem, bizony nem.

Elnök (Politához): Ne tessék a szónoknak segíteni.

Lukács László: A belügyminiszter ur a múltkor a nemzetiségekről, beolvadásról beszélt. Mi nem fogunk beolvadni soha. Hisz Eötvös József báró egyik beszédében azt mondja, hogy az a nemzet, amelyik egy másikba beolvadni képes, az hasznos tagja annak nem lehet. Felolvassa a nemzetiségeknél legutóbbi konferenciáján megállapított pártprogramját, amelyet a világ minden művelt nyelvére lefordítottak. Beszél ezután a horvát kérdéstről. Felolvassa a horvát képviselők beszédei közben elhangzott közbeszólásokat. Nem a nemzetiségek rágalmazták Magyarországot, hanem az a viselkedés, melyet a képviselők tanúsítanak. Több magyar újság a románok ellen izgat; kérde, hogy ezek ellen miért nem jár el az ügyesség. Ők tisztában vannak a hazafisággal, tiszteltben tartják a törvényeket

és minden törvény végrehajtását kívánják, de ragaszkodnak fajukhoz, kulturájukhoz, anyanyelvükhöz. Bizik abban, hogy a magyar nép megérti őket és a valódi népképviselőt el fogja söpörni a mai politikai rendszert. A költségvetést nem fogadja el.

Supilo Ferenc a napirendhes szólva, a horvát gyorsírók alkalmazását kéri.

Felkiáltások: Nem kell horvát gyorsíró!

Ezután hitelesítik a mai ülés jegyzőkönyvét, mire az ülés véget ért.

Katonák az aratáson.

*

A nép körében hirtelen jár, hogy a földműves katonákat tulajdonképpen nem szabadságozzák, hanem fegyverrel küldik a sztrájkolni akaró aratók megfélemlítésére.

*

Az aratás elő Aradmegyében teljes nyugalommal és biztonsággal és a gazdaközönség. A munkásnép semmiféle jelét nem adja annak, hogy bármilyen mozgalomra készülne az aratás idejére. A szerződések megkötésénél gazda és munkás egyaránt körültekintéssel járt el s olyan pontokban csinált egyességet, hogy mindketten békés egyetértésben várhatják be a mezei munkálatok befejezését. Eppen ezért a csendőrség őrséin sem tesznek egyelőre semmiféle előkészületet arra az eshetőségre, ha zavargások ütnének ki a tanyákon. Erre most nem számítanak. Valószínű, hogy a választójog politikai küzdelme megtöri némileg ezt a csendet, de komoly jellegűt öltetni ez az akció sem fog.

Mindamellet a múlt napokban itt-ott hirtelen járt annak, hogy a nyáron erős aratási mozgalomra van kilátás. Abból az alkalomból keletkezett ez a mende monda, hogy a hadügyminiszter elrendelte a katonáknak aratás idejére való szabadságozását. A rendelet különféle kommentálásra adott tápot. Ugy magyarázták, hogy a hadsereg ezzel a rendelettel az aratási mozgalomra sztrájktrókat akar szállítani. Hogy a katonaságtól a mozgalom idején ezer és ezer ember: kiküldenek a pusztákra, ezek a munkások egyszerre lenyomják a munkabéreket s lehetetlenné teszik a bérharcba lépő munkások sikerét.

Bizonyos, hogy ez a magyarázat már a kiinduló pontjában hibás, mert a mi környékünkön sehol az idén arató sztrájkra nem számítanak. Eddig nyoma sincs annak, hogy a munkásvezérek agitációja erre a terepmentre is kiterjedne. Mindamellet a hadsereg nem viselheti el azt a gyanúsítást, hogy politikai, vagy szociális mozgalomban aktív részt vesz s azokat kifejlésükben gátolja, vagy elősegíti. Valószínűleg erre akar reflektálni az a tájékoztató napiparancs, amely a katonák szabadságozásáról tegnap az aradi kaszárnyákban elhangzott.

A napiparancs felvilágosítást nyújt arról, hogy kik mehetnek szabadságra. Csakis azok akiknek saját földjük van, vagy akik a szülei földjén akarnak dolgozni. Az a földes gazda, akinek a vagyoni helyzete megengedi, hogy munkásokat alkalmazzon, nem élvezi az aratáson a szabadságozást. De nem mehetnek haza azok sem, akik a kifizetett három hét alatt pénzért, napszám fejében akarnak elszegődni s mások termését akarják díjazásért learatni.

Ezzel a rendelet demonstrálja azt, hogy a hadsereg aratás idejére nem szándékozik a sztrájktró szerepét elvállalni.

Elítelt román tanítók. Hivatalvesztés — pénzbüntetés.

Aradmegye fegyelmi választmányának
itélete.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 12

Aradvármegye közigazgatási bizottságának fegyelmi választmánya *Károlyi Gyula* gróf főispán elnöklésével ma délután két román tanító fegyelmi ügyét tárgyalta. *Popovics Demeter* kuvini és *Magger Miklós* vidrai görög keleti román tanítók nemzetiségi és államellenes izgatás vétségével vádolva álltak a választmány előtt. A fegyelmi eljárás lefolytatása során a vádak legnagyobb része beigazolást nyert, sőt *Magger Miklós* az is kiderült, hogy a magyar nyelv tanítását elhanyagolja, a kötelező iskolai tankönyvek használatát mellőzi és iszákos, dorbézoló életmódot folytat. A fegyelmi választmány a két ügyet külön tárgyalta és *Popovics Demeter*t csak pénzbüntetésre, *Magger Miklós*t ellenben állásának elvesztésére ítélte.

A tárgyalásról részletes tudósításunk a következő:

Vádak *Popovics Demeter* ellen.

Károlyi Gyula gróf főispán az ülést megnyitva megállapítja, hogy a fegyelmi választmány jelenlevő tagjaival szemben kizáró okok fenn nem forognak. A vádat *Szakolczay Lajos* kir. ügyész képviselte, a védelmet *Marsieu Jusztin dr.* ügyvéd látta el. A jegyzőkönyvet *Schill József* főjegyző vezette. A fegyelmi választmány tagjai közül jelen voltak: *Fábián László*, *Friebeas Miklós*, *Farkas Győző* és *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő.

Először *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő adja elő az ügy történetét. E szerint az aradi kir. ügyészség a múlt év október másodikán a közigazgatási bizottsághoz átiratot intézett, amelyben értesítette, hogy a törvényszék vádtaácsa *Popovics Demeter* gör. keleti román tanítót izgatás vétsége miatt vád alá helyezte. A közigazgatási bizottság erre jelentést tett a kultuszminiszterhez, kérve, hogy keresse meg az aradi görög keleti egyház főhatóságát a tanító felfüggesztése iránt és kérte a minisztert, rendelje el *Popovics Demeter* ellen a fegyelmi eljárás megindítását. A miniszter november tizenötödikén értesítette a bizottságot, hogy az aradi görög keleti román püspököt átiratban kérte a tanító felfüggesztése iránt, a közigazgatási bizottságot pedig a fegyelmi eljárás folyamatba vételére utasította. A bizottság a helyszíni vizsgálat megjelzésére *Baros Ferenc* aradi járási főszolgabíró-t küldötte ki.

Időközben az aradi gör. keleti román püspök előterjesztést intézett a bizottsághoz, amelyben a fegyelmi eljárás megszüntetését kérte, mert a vádbeli cselekmények elbírálására a közigazgatási bizottság nem illetékes. A bizottság ekkor a vizsgálatot felfüggesztette és az előterjesztést a vallás és közoktatásügyi miniszterhez terjesztette fel, aki a fegyelmi eljárás gyors lefolytatására utasította a közigazgatási bizottságot assal, hogy az előterjesztést figyelembe nem veheti, mert az ügyészség a vádiratot a törvény életbe lépése után készítette. Ezután a helyszíni vizsgálatot a megbízott főszolgabíró lefolytatta. Felolvassa a tanfelügyelő a helyszínen felvett jegyzőkönyvet, a kihallgatott tanuk

vallomásával. A fegyelmi ügy összes íratát az ügyészséghez tétettek át, amely ezek alapján készítette el vádiratát.

A megeusult magyarság

A vádirat több pontban csoportosítja a tanító ellen beigazolást nyert vádakát. Ezek szerint az 1906—7. iskolai évben *Popovics Demeter* több kuvini román szülő ama gyermekeit, akik a gyoroki magyar iskolában tanultak, többször megszegyenyítette, csufolta, kigunyolta, az ő tanítása alatt álló gyermekeket pedig hasonló eljárásra buzdította. Midőn a szülők közül *Vahár Nika* és *Bradin Nikolaj* bejelentették nála, hogy gyermekeiket a gyoroki magyar iskolába iratták be, semmirekellő gazembereknek nevezte őket.

Egy más alkalommal, 1906 év karácsonya előtt négy héttel történt, hogy a gyoroki magyar iskolából hazatérő gyermekek a kuvini községhez előtt találkoztak a *Popovics Demeter* tanítványaival és *Popovics a növendékeit arra buzdította, hogy a magyar iskolából jövő gyermekeket csufolják és megverjék.* Ugyanekkor *Popovics* ezt a kijelentést tette:

— Így járjon Árpád egész nemzedéke.

Popovics ezenkívül is többször kifejezést adott magyarellenes érzületének. A múlt év januárjában a templomból kiutasította szokat a gyermekeket, akik nem az ő iskolájába jártak.

Míndezek alapján az ügyész azt indítványozza, hogy a legsúlyosabb fegyelmi vétség alkalmaztassék, vagyis a bizottság *Popovics Demeter*t mozdítsa el állásától.

Az ügyész vádjai.

Ezután *Szakolczay Lajos* kir. ügyész szólt fel. Röviden tömöríti a vádpontokat, amelyekből beigazolva látja, hogy *Popovics* a felekezetek és a magyar nyelv ellen izgatást követett el, tanítói és nevelői kötelességét súlyosan megszegte. Kéri a vádlottat vétkesnek kimondani és állásától elmozdításra ítélni, kéri továbbá annak kimondását is, hogy *Popovics Demeter* az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt éven belül Magyarországon semmiféle tanítói állást ne tölthet.

A védelem.

Az ügyész vádbeszéde után *Marsieu Jusztin dr.* emelkedett szólásra. Hosszasan bizonyítja, hogy a közigazgatási bizottság az ügy elbírálására nem illetékes, mert a később hozott törvény az előbb elkövetett bűncselekményre nem alkalmazható. Részletesen foglalkozik a felhozott vádakkal, amelyek valótlanosságát igyekszik kimutatni. Kéri, hogy a fegyelmi választmány az ügy elbírálására magát illetéktelennek mondja ki, vagy ha ezt nem tenné, kéri a vádlottat felmenteni, vagy a legenyhébb büntetésre, dorgálásra ítélni.

Az ítélet.

A vád és a védelem képviselőinek rövid vitája után a választmány határozathozatalra vonult vissza. Egy negyed órai tanácskozás után *Károlyi Gyula* gróf főispán kihirdette a fegyelmi választmány következő ítéletét:

Aradvármegye közigazgatási bizottságának 1908. május hó tizenkettedikén nyilvánosan és szabályszerűen egybegyűlt fegyelmi választmánya *Popovics Demeter* kuvini görög keleti hitfelekezetű, harmincöt éves, tizenhat éve működő tanítót az 1907. XXVII. törvénycikk 22. §. 1) pontjába ütköző tanítói kötelességének elmulasztása és kötelességgellenes cselekedetek által elkövetett fegyelmi vétségben vétkesnek mondja ki

és a hivatkozott törvénycikk 4—6 pontja alapján száz korona pénzbüntetésre ítéli, amelyet tizenöt nap alatt köteles megfizetni.

Az ügyész az enyhe büntetés ellen a törvényszabta tizenöt napon belüli fellebbezéssel él a kultuszminiszterhez.

Állásától megfosztott tanító.

A másik fegyelmi ügy *Magger Miklós* vidrai görög keleti tanító ellen irányult, akit *Kehrer Károly* hivatalnok, iskolalátogató és *Russ Béla* csucsi okleveles jegyző a múlt év október havában jelentettek fel a megyei közigazgatási bizottságnál. A tanítót megvádolták, hogy kicsapongó életet él, az iskolai oktatást elhanyagolja, a magyar nyelvet nem tanítja és növendékei egy szót sem tudnak magyarul.

A közigazgatási bizottság előterjesztésére a vallás és közoktatásügyi miniszter ez év január huszonötödikén a tanító ellen a magyar nyelv töntetésének elhanyagolása miatt elrendelte a fegyelmi eljárás megindítását, amelynek keretében bevonandónak rendelte a *Magger* ellen felmerült egyéb szabálytalanságok megvizsgálását is. A vizsgálatot *Lovich Gyula* nagyhalmágyi főszolgabíró vezette. Időközben az aradi kir. törvényszék vádtaácsa izgatás vétsége miatt a tanítót vád alá helyezte. Ennek következtében a főszolgabíró a miniszter utasítása szerint az izgatás ügyére is kiterjesztette a vizsgálatot. A helyszínen február huszonötödikén jegyzőkönyvet vettek fel, amely a tanú kihallgatásokat tartalmazza. A kihallgatások során többen azt vallották, hogy a vidrai iskola növendékei magyarul semmit sem tudnak és a tanító a magyar nyelv oktatására előírt óraszámot nem tartja meg. Az ügyészség vádirata ezenkívül *Magger*t államellenes izgatással vádolja. *Magger* ugyanis a múlt év november másodikán Nagyhalmágyon *Román István dr.*-ral *Kosztia János* korcsmájában szóváltásba elegyedett és ez alkalommal a tanító *Román*nak a lefolyt megyebizottsági tagválasztásoknál betöltött elnökiesséről kicsinyítőleg nyilatkozott, majd hangosan ezt jelentette ki:

— A román birodalomnak Guravojlg kellene terjednie. A magyarokkal is úgy kellene bánni, mint 1848-ban a Hollaky családdal s akkor mindegyiküket a víz alá tennék.

A tanító botrányos életmódjára vonatkozólag *Kontesz Jakab* csucsi korcsmáros a vizsgálat folyamán azt vallotta, hogy *Magger* nála többször beugott és részeg állapotban a magyarokat és a zsidókat szidalmazta. A múlt év november negyedikén, egy hétfői napon pedig a tanító előadás idején tanítás helyett a korcsmában dorbézolt. Többek azt adták elő, hogy a tanító a tanköteles gyermekeket levelekkel küldözgette más falvakba.

Mint hogy *Magger Miklós* ezen cselekményei által tanítói és nevelői kötelességét vétkesen elmulasztotta, az ügyészség vádirata indítványozza, hogy *Magger* állásától elmozdítottassék.

Az iratok felolvasása után az ügyész röviden összegezi a vádpontokat és fenntartja a vádiratban a büntetésre vonatkozólag kifejezett indítványát.

A vádlott tanító jogi képviselője, *Marsieu Jusztin dr.* polemizál az ügyésszel és a vádak tarthatatlanságát bizonyítja. Hivatkozik az aradi kir. törvényszéknek ez év márciusában hozott ítéletére, amely *Magger Miklós*t az izgatás vádjától felmentette. A fő tárgyalás során kihallgatott tanúk, így maga *Román István dr.* is, beigazolták, hogy *Magger* tréfás hangon mondotta az inkriminált kifejezéseket, amelyeket senkisémet vett komolyan. Ezután pontonként cáfolja a tanító ellen felhozott vádakát,

amelyek alapján Maggert feyelmileg vétkesnek kimondani nem lehet. Felmentést, vagy kényszer nyugdíjaztatást kér.

Az ügyész válasza és Marsieu dr. válaszsa után a főispán felhívta a vádlott tanítót, hogy ha kíván valamit védője beszéde után védelmére előadni, szólaljon fel, de Maggert kijelentette, hogy ügyvédje szavai után nincs mondanivalója.

Ezután a választmány ítélkezésre vonult vissza és negyed órai tanácskozás után Magger Miklóst az 1907: XXVII. t. c. 1. i. pontja alapján állásától való megfosztásra ítélte és kimondotta, hogy Magger az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt évig nem viselhet Magyarországon tanítói állást.

Az ítéletben az ügyész megnyugodott, az elítélt tanító azonban felebbezni fog.

Az ujszentannai háborúság.

A végnélküli per.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 12.

A közönségnek bizonyára még élénk emlékezetében van, hogy a szomszédos Ujszentannán az ottan polgári iskola négy tanítója és Szabó Béla polgári iskolai igazgató között milyen áldatlan per folyik mintegy két év óta. Az történt ugyanis, hogy Szabó Béla igazgató ellen az ujszentannai polgári iskolának négy tanítója, *Eötvös Mihály, Lulay Mihály, Henc Máttyás és Molnár Odón* 35 pontban súlyos vádat emelt. Szabó igazgató ekkor a négy vádatemelő tanító ellen a feyelmi vizsgálatot elrendeltette. Értesülésünk szerint Ujszentannán felháborodva tárgyalták ekkor az ügyet, mert a konfliktust megelőzőleg már két polgári iskolai tanító távozott Ujszentannáról, — valamennyi feyelmi útjában. Amint mindenki előtt nagyon jól ismeretes, a közigazgatási bizottság csakugyan tárgyalás alá vette a feyelmi eljárást alatti levő tanítók ügyét.

A közigazgatási bizottság feyelmi választmánya az igazgatóval szemben tanúsított tiszteletlen magaviseletükért kisebb-nagyobb büntetéssel sújtotta a tanítókat, habár a Szabó igazgató ellen benyújtott 35 vád közül a közigazgatási bizottság a *négy legfontosabbikat, egyszersmint a legsúlyosabbikat, beigazoltnak tekintette*, amiért Szabó Béla igazgató ellen a feyelmi eljárást csak nemrégiben elrendelték.

Az itt elmondottak csak annyiban aktuálisak, amennyiben Ujszentannáról minap panaszkodó sorokat kaptunk, melynek írója élénk színekkel ecsetell az Ujszentannán uralkodó tarthatatlan állapotokat és felemlíti, hogy ez a per valóságos végnélküli, mert a Szabó ellen elrendelt feyelmi eljárást mindeddig nem fogantatosították, vagyis az illetékes főszolgabíró mindeddig nem kezdte meg a vizsgálatot, bárha ezzel meg is bízták.

Most már — mint levélírónk elpanaszolja — féltő, hogy a feyelmi eljárás megkezdése ki lesz tolvá a tanév befejezéséig, amikor is a tanúkihallgatásra bizonyára jelentkező tanítók szünetre eltávoznak, s így kihallgatásuk vagy sehogy, vagy csak nagy nehézségekkel lesz eszközölhető. Ez az ügy még most is oly izgalomban tartja Ujszentanna községét, hogy nagyon ajánlatos volna a pernek már véget vetni az igazság törvényei szerint.

Amennyiben Ujszentannán csakugyan ilyen visszás állapotok uralkodnának, úgy a már kompromitált polgári iskola, mint az ujszentannai

lakosság teljes nyugalmanak helyreállítására, valamint az igazságot keresők rehabilitálására igen kívánatos, hogy a főszolgabíró a feyelmi eljárást minél előbb kezdje meg.

A talmi főrend.

Ki hamisított?

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 12.

Már többször irtunk arról a bűnügyi nyomozásról, amelyet Uray Bálint báró ellen folytat a budapesti rendőrség. A báró adóbevallási könyvecskéjét — a nyomozás adatai szerint — meghamisította és úgy jutott be a főrendiházba. A dolog most kiderült és a rendőrség megindította a vizsgálatot.

A vizsgálat és kihallgatás eredményéről tudósítunk a következőkben számol be:

Uray Bálint báró cenzusa.

Uray Bálint bárónak egész életén keresztül az volt leghőbb vágya, hogy főrendiházi tag lehessen. Örösi kiterjedésű birtokai után annak is kellett volna lenni, de ezek a birtokok az ecseti láp körül vannak és adómentességet élveznek, vagy csak kis adót fizetnek. Így a legnagyobb birtoktest, a beregsurányi 709 korona egyenes állami adót fizetett.

A darabontok uralma idején Uray Bálint bárónak vágya teljesült. A beregsurányi birtok adója 709 koronáról 4709 koronára emelkedett. Legalább a kiállított körjegyzői bizonylat szerint. Mert a báró ezt az adót nem fizette. A báró akkor nemessége és adója alapján kérte felvételét a főrendiházi tagok sorába. Felvették. A közelmúltban azonban egy pöre akadt a bárónak, akkor a vagyonkimutatás révén kitudt, hogy a báró nem lehet főrend. A báró is észrevette a dolgot és bejelentette a főrendiháznak, hogy *inkorrekttség történt*. Bejelenthet'e volna, hogy eladta egyik birtokát és ezáltal adója leszállt és a joga a főrendi tagságra megszűnt, de a báró egyszerűbbnek találta az igazságot, a tiszta igazság bejelentését.

Ki hamisított?

A főrendiházban először is törölkék Urayt a főrendek sorából, azután nem tették ad acta az ügyet. Pedig érdekelt oldalon ezt várták. A főrendiházban keresték a bűnöst, aki a hamisítást akár érdekből, akár szíveségből, akár politikai okokból elkövette, mert hiszen a darabontok uralma alatt minden lehetséges volt. Szerencs János főrendiházi főtitkárnak, akit az új rend nyugalomba küldött, tudni kellett mindenről.

Szerencs János azonban bebizonyította, hogy ő korrektül járt el, ő átnézte az adóbizonylatokat, ezek mind hitelesítve voltak, a többi okmány is rendben volt.

Az volt tehát a kérdés, ki hitelesítette a bizonylatokat? Ezt a munkát Csörghe Zoltán beregsurányi jegyző végezte. A jegyző is tisztázta magát. Elmondotta, hogy megjelent nála a báró személyesen és kért adóbizonylatokat. A jegyző minden egyes birtoktestről a behozott adókönyv alapján kiállította a bizonylatot. A beregsurányi birtokról 709 koronát.

Amikor a jegyző a számokat, a bizonylatokat írta, a báró mellette állt. Tudta, látta, milyen adóösszegek kerültek a bizonylatba.

A bizonylatokat a báró személyesen vitte el a körjegyzőtől és személyesen hozta be a főrendiházba. Közben valaki meglelte a főrendi tagságra éhes bárónak azt a szívességet, hogy a 709 elé egy 4 est irt.

A báró mindezekre nem emlékszik. Azt mondja ezekkel szemben, hogy nagyon zavartott. Fogalma sincsen, hogy kinek lehetett érdeke az, hogy az ő bizonylatába 709 korona helyett 4709 koronát írjon és nem tudja megokolni, miért kérelmezte a főrendiházi tagságot, miért gyakorolta a jogokat, amikor tudta, hogy az adója nem ulti meg a cenzust? Nem emlékszik semmire. Szanatóriumba készül.

Mit hamisítottak?

A lapok azt írják, hogy adókönyvet hamisítottak. Ez nem igaz. Az adókönyvek rendben vannak. Az adókönyvekről kiállított bizonylatok egyikét hamisították meg. A bizonylatba hamisított négyesre nézve irásszakértőket fogtak meghallgatni, de hogy ezek egy 4-esről megállapítsák, ki írta, nem valószínű.

Okirathamisításról lévén szó, ezért — miután ebből anyagi kára, vagy haszna senkinek sem volt — egy évi fogházbüntetés jár. A közokirathamisítás ténye megállapítható nem volt. E gyanu alul a gyanúsítottak tisztázták magukat.

A rendőrségen ma délben folytatták a báró kihallgatását és az iratokat ma visszaküldték az ügyészségre.

A bárónő férje ellen.

A délután folyamán a rendőrség kihallgatta báró Uray Bálintné szül. Uray Margitot, aki férjétől különváltan Bécsben él és egyenesen a rendőrség idézésére jelent meg. A bárónő terhelőleg vallott férje ellen. Azt adta elő, hogy ő nem tudott az egész dologról mindaddig, míg nőtartásért a bárót be nem perelte. Akkor férje kijelentette, hogy nincsen annyi jövedelme, mint amennyit az adóbevallási iv kimutat. Így jött rá a hamisításra. Valótlannak bélyegzi férje azon vallomását, hogy ő kényszerítette a főrendiházi tagság megszerzésére, mert ő ilyen méltóságnak soha sem tulajdonított fontosságot.

Uray Bálint báró, mint hírlík, már a legközelebbi napokban szanatóriumba fog vonulni.

TARKASÁGOK.

(Aki más asszony után néz) A majusi napfény kicsalja az embereket az Andrássy tere. Színes, virágos áradat nyüzsög végig az uton és mint az ékszeren a drágakövek, szebbnél-szebb asszonyok, gyönyörű toalettekben mutogatják egymást és magukat.

Egy aradi bohém, aki pedig mindig csak délután szokott felkelni, künn sétált ma délben a feleségével. A fiatal asszony egyszerre észrevette, hogy az ura vissza-vissza néz egy-egy szép asszony után.

Egy darabig türi a dolgot, aztán részöl a férjére:

— Te, ha még egyszer más asszony után nézel, akkor nézhetsz más asszony után.

(Színész és ujságíró) A Központi szállóban Morini orfeum-igazgató és társulata játszik estéről estére nagy sikerrel. És az igazgató elmondta többek között ezt a viccet is:

— Egy ujságíró meghalt. Jelentkezik tehát a menyországba bebocsájtás végett.

— Ki vagy? kérdezi Szent Péter.

— Ujságíró!

— Akkor nem kellesz.

A szegény ifju hová menjen? Elindul a pokolba. Plató rákiabál:

— Ki vagy?

— Ujságíró!

— Eredj innen. Nem bocsájtalak be. Hogy le leplezd az én panamáimat.

Szegény ujságíró. Az ördögnek sem kell! Mit tegyen?

Morini eddig jutott a mesében. Akkor egy ujságíró, aki nem akarta, hogy a vice válasz nélkül maradjon, odakiáltott:

— Színésznek nem ment akkor sem.

— Persze, hogy nem ment, replikázott Morini. Hiszen halott volt!

Mire az ujságíró visszavágott:

— Még halottan se megy színésznek.

A mesemondó igazgató úgy tett, mintha nem hallaná a közbeszólást. Befejezte a mesét azzal, hogy az ujságíró alapított egy lapot s így szabad- jegye lévén, *bejutott a pokolba is, a menybe is.*

A Maros tolvajai.

Aradon elfogott tutajosok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 12.

Tizenhét lalasinai tutajos ellen indította meg a bűnügy nyomozást az aradi rendőrség a mai napon. Ezek a vízi fuvarosok a megáradt Maros sódra által szétvert tutajok tüzi farakományát összeszedték és itt Aradon polomáron tuladtak rajta.

A kihallgatott fatolvajok cinikus vallomásából jutott az aradi rendőrség tudomására, hogy néhány nap előtt több fával rakott tutaj tönkre ment, szétszakadt és valószínű, hogy emberélet is áldozatul esett a pusztulásnak.

Tegnap este Molnár József rendőrszervező azt vette észre, hogy a Maros partján a farakodó telep feletti helyen igen sok aradi lakos jelent meg és egy napszámos emberrel fára alkudoztak. Közébe ment a csoportnak s mikor Orsa Sándor, a fát eladásra kínáló ember a rendőrt megpillantotta, faképnél hagyta a kirendelt vevőket s kerekét akart oldani. A rendőr utolérte s előállította őt a bűnügyi osztálynak.

Orsa nem tagadott. Bevallotta, hogy ő és tizenhét társa folyó hó kilencedikén indultak el Lalasinc községből, ahol közel és messze rakodtak, amit Pécskára voltak szállítandók. Tizedikén este Barzován kikötöttek s észrevették, hogy a megáradt Maros rengeteg sok fenyszálát és tűzfát hoz a hátán. A tutajosok igen jól tudják, hogy azt az árut, melyet víz hátán találnak, kötelességük megmenteni és a legközelebbi községi hatóságnak átadni. Mert a vizügyi törvény értelmében a vízben talált jószág nem tekintendő gazdátlan holminak.

A tutajosok az uszó fahasábokat kihalászták s hét ölet tutajukra raktak, aztán bejöttek Aradra, s tegnap délután a paplirgyár körül kirakodtak. Az eladás munkáját megosztották maguk között. Orsát a fa mellett hagyták, mert az jól tud alkudni, a többi bejött a városba, hogy vevőket hajszoljon. Sikerült is a fa nagy részén polomáron tuladniok, de, mint említettük, a rendőr közbejötté megzavarta a nyugodt manipulációt. A rendőrség a fát őriszibe vette s a tulajdonos kiderítéséig a tűzoltóaktanyában helyezte el. Kikutatták azt is: kik vették a fából s az azoknál található készletet is elkobozták.

A tutajosok azt mondták, hogy valami óriási tutajszerencsétlenségnek kellett a Maroson történnie s a tutajok valószínűleg malme-akat is szakítottak, mert a víz hátán vizimalmok részelt is látták. A rendőrség ez irányban is megindította a nyomozást.

A NAGY FUZIÓ.

A koalíciós pártok egyesüléséről régóta terjesztett hírek most újra teljes határozottsággal felszínre kerültek. A függetlenségi, az alkotmány- és a néppárt vezetőférfiai már napok óta tárgyalnak a fuzió kérdésében és a legkomolyabb hírek szerint az egyesülés még a nyár előtt meglesz.

Uj országos negyvennyolcas párt.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, május 12.

Amiről politikai körökben már hónapok óta beszéltek s amire Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a pécsi Kossuth-szobor vasárnapi leleplezésén világosan célzott, arról ma, mint a legközelebbi jövő eseményéről már teljes határozottsággal adhatunk hírt. A koalícióban levő pártok egyesülése ez a régóta vajdó és most a megvalósulás stádiuma előtt álló kérdés. „Az egész ország negyvennyolcas lesz” — hirdette vasárnap Kossuth Ferenc és ma már oda fejlődtek a dolgok, hogy kormánykörökben pozitív tényként beszélnek, ha nem is arról az ábrándos tervnek megvalósulásáról, de legalább az alkotmánypárt és a függetlenségi párt egyesüléséről. Hogy ehhez az egyesüléshez — melynek országos függetlenségi párt lenne a neve — a néppárt is csatlakozik, az még nincs egészen eldöntve. Annyi bizonyos, hogy ebben az esetben minden inkább lesz ez az új párt, csak nem, amilyenre Magyarországnak tényleg szüksége volna: egy szabadelvű, liberális szellemű, a mostani megalkuvó rendszerrel szakító egységes magyar párt.

A szenzációs politikai eseményről fővárosi tudósítónk következőket táviratozza:

Beharangozás a fuzióhoz.

Kossuth Ferencnek vasárnapi beszédén kívül az utóbbi napokban más helyről is jött híre a koalíciós pártok, különösen a függetlenségi és az alkotmánypárt egyesülésének. A függetlenségi pártnak egyik tekintélye a minap például ekként nyilatkozott:

— Kossuth Ferenc miniszter urnak Pécsen tett nyilatkozata arról, hogy nemsokára az egész ország 48-as lesz: nem jóvendölés ma már, hanem elvetett mag. A képviselőház folyosóján már gyakran tettek Kossuthéhoz hasonló nyilatkozatokat, csak nem azzal a nyíltsággal, amint azt Kossuth megtette. Wekerle miniszterelnök és egy képviselő közt ez a párbeszéd folyt le tegnap a folyosón:

A képviselő: Még mindig párt nélküli miniszterelnök vagy, kegyelmes uram.

A kegyelmes ur: Vagyok. De lesz nekem, még pedig nemsokára, kompakt többségem.

Egy másik eset itt következik:

A nemzeti kaszinó Deák-teraszánál, amely körül a koalíciós politikusok napi kérdéseiről vitatkoznak, így szólt az egyik résztvevő:

— Mi függetlenségi és alkotmánypártiak csak látszólag élünk szövetségben, de valósággal küzdünk egymás ellen. Ha mi csak cselekszünk, cselekedetünk mögött bujdosik a ti féltékenykedésetek. A ti akciótokat pedig nyomom követi a mi féltékenységünk. Holottan, tulajdonképpen a követendő politikában köztünk semmi eltérés nincs. Nem volna e hejyesebb

kiírtani a féltékenykedést azzal, hogy egy pártban egyesülünk.

— Helyesebb volna; de lehetetlen mindaddig, amíg pártotok címerében benne a szeparatizmus törekvés.

— Míg benne a függetlenségi szó — jegyezte meg egy 67-es miniszter.

— És ha elhagynánk. Es ha csak 48 volna?

— Megtoldanám még országos jelzővel s volna Országos 48-as párt s nem állanánk utjába az egybeolvadásnak.

Tanácskoznak a pártok.

A függetlenségi párton tudvalevőleg már régóta sok híve van az egyesülésnek. Barabás Béla, a párt egyik alelnöke Bécsből való hazajövele után nyíltan hirdette a 48 és 67 egybeolvadásának és egy gazdasági párt alakulásának szükségét. Az alkotmánypárton Szivák Imre buzgólkodik híre szerint régebb idő óta a fuzió érdekében. A párt többsége hajlandó is a Kossuth Ferenc vezetése alatt álló új pártba belemenni, de néhányan: Semsey László, Issekutz Győző és még egy pár konzervatív mágnás ellensége az eszmének. Wekerle Sándor miniszterelnök pártolja azt és híre szerint Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek aggodalmait is sikerült már eloszlatni. A néppárton is vannak pártfogói a fuziónak. Rakovszky István és testvére, Rakovszky Béla, Zboray Miklós, Buzáth Ferenc és még néhányan hosszabb tanácskozást folytattak Zichy Aladár néppárti miniszterrel, aki álláspontját úgy összegezte, hogy a magyarság helyzetének szempontjából nagyon helyes a terv, de azt nem szabad elfeledni, hogy az egyesülés által a néppárt egészen elvesztené tulaját. Zichy Aladár gróf közölte a tervet Zichy Nándor gróffal is, aki a kérdéssel még nem nyilatkozott. A néppárt többsége a hírek szerint nem hajlandó belépni a Kossuth vezetése alatt létesítendő negyvennyolcas pártba.

A függetlenségi párt álláspontja egyezik vezetőjének, Kossuth Ferencnek álláspontjával. A párt legtekintélyesebb tagjai úgy nyilatkoztak, hogy Kossuth kezébe van letéve az alkotmánypárttal való tárgyalások vezetése és ők teljesen megbíznak Kossuth elvhűségében és intézkedéseiben. Visontai Soma ma nyíltan kijelentette, hogy a pártok között tényleg folynak tárgyalások és ő azt hiszi, hogy a koalíciós pártok tömörülése már legközelebb, talán még a nyári szünet előtt megtörténik.

— Maga Andrássy — ugymond Visontai — szintén nem idegenkedik a tervtől. Egy táborban leszünk valamennyien

és azt hiszem, a néppárt is csatlakozni fog hozzánk. Hogy mi lesz a neve az új pártnak, az mellékes. Programjának alapja *négyvennyolcas* lesz. Jogosultsága neki csak akkor lesz, ha liberális és demokrata lesz és ha valóban a 48-as eszmék folytatólagos kiépítését célozza. Az új párt valószínűleg hamarosan megalakul és berendezzi közös klubhelyiségét.

Mit mond a balpárt?

A politikai köröket foglalkoztató fuzionálás keretébe kombinációba vették a függetlenségi balpártot is, amelynek csupán négy tagját nem akarja a függetlenségi párt visszafogadni. A négy száműzött: *Lengyel Zoltán, Bozóky Árpád, Farkasházy Zsigmond és Hoffman Ottó.*

A balpárt ma esti értekezlete ehiresztelést megcáfolta, mert elhatározta, hogy továbbra is egységesen fog eddigi útján haladni. Az a hír, hogy Lengyel Zoltánt a pártból kizárják, nem felel meg a valóságnak. *Szappanos István* elnök az értekezleten felolvastatta Lengyel levelét és a párttagok egyhangulag megállapították, hogy bár Lengyel Zoltán munkacerejét nehezen fogják nélkülözni, méltányolják elhatározásának indokait és különösen azt, hogy az úgy általa, mint a párt által mindig személyes ügynek tekintett pert ezután is kizárólag a saját ügyeként óhajtja folytatni. Az ezen ügyben megjelent valótlán hírlapi cikkekre az értekezlet szükségtelennek tartja reflektálni.

Az értekezlet végén Lengyel Zoltán megjelent a klubban, ahol társai melegen üdvözölték. Végül a költségvetés vitája során még felszólaló képviselőket jelölték ki.

KÖNNYÜ ÖNNEKI!

Hallgassa meg: Nagy Endre.

Arad, május 12.

Ezen a tarka mezőn, a hová bombasztokat járnak aradni Frázisországban népszerűsége falánk elősdi, különös sors érte őnt, uram. A dobogón, a papíron, sőt lehet, hogy a kávé gőzében és a kártya-közökben különféle formák között programbevezetéseket tartott az általános és egyenlő viccjog érdekében. Rendületlen hévvel vitatta a cselekvő és szenvedő tréfa-jog időszerű voltát: mindenkinek szabad tréfálni, s mindenkire szabad tréfát csinálni. Akármilyen nagy ur az ember, akármilyen híres és nimbuszos hazafi és okleveles nemzetmentő. Akár alkalmat ad a tréfára, akár nem: sőt ha mind kevésbé ad, annál inkább. A tapasztalat szerint ép azon akad legtöbb nevetni való, aki a legkomolyabb akar lenni. A humor, a nevetés alkalma istentől való, s ezért vétek learatlan hagyni, akár a paraszt földjén üt ki, akár a mágnás, vagy püspök ezerholdjain. Oszintén szólva mindezt sokkal tömörebben mondta el a tizenhét éves Balogh Böske (mondja, conferencier: a szerződés értelmében hány évig marad ő a cabaret tizenhét éves tagjának?) azzal a pár szóval, a gerauf is ember. Igen, a gróf is ember, sőt akkor is ember, ha több a geraufnál: Kossuth Ferenc, vagy kevesebb annál: Wekerle Sándor. S mivel emberek, nincs joguk a maguk számára olyan érinthetlenséget, csupa hódo'sot kívánni, a minő ez idő szerint csak a jó Istent illeti meg.

De nem arról van szó. Az újság itt főként az, hogy ezek a kiváló emberek, akiket mi a cabaret gummpuskái elől olyan féltően begöngyöltünk a tisztelet burnuszába maguk egy csöppet se vesznek tragikusan, hogy a derűs percek öntudatlan eszközeivé lesznek. *Andrássy Gyula* gróf haláira neveti magát, amikor a *Duci* sofförjét hallja; *Wekerle* rancatlan arca kerekre vidul, amikor az ifju képv

selők reprodukálják előtte a kuplét, amelyet az este róla vihogni hallottak. Ugyanez Szterényi is epe nélkül kéri a *Borsszem Jankó* felelősét, hogy őt szebbre karriközze, mert az unokája így nem ismeri meg és nagy politikusok messziről köszöntik a folyosó íróit, akik nap-nap után izekre csipkedik őt az apróbetűk ollóival.

Ez az, ami tőlünk olyan messze van. S e miatt esett furcsán a szent államférfiak kivételése. Mert az államférfiuról az újság első cikkében meg lehet írni, hogy becsapja az országot, de kuplét énekelni az intimitásairól... nonono. Amikor egy rimes ötlet *Barabás Béláról* pattant el, iedten néztünk össze: illik e nekünk, aradiaknak ezen nevetni? Pedig, ha *Barabás* ott lett volna, maga nevetett volna rajta legedesebben. Aminthogy mi is nevetettünk rajta, a nélkül, hogy az iránta való érzéseink megváltoztak volna.

Nem merünk nevetni máson, mert attól félünk, hogy rajtuk fognak valaha mosolyogni. És ez olyan baleset, amelynél jobban az éhtifuszt se rettegik.

Valakit megvicceltek!... A humorista-praksziból beszélek, — bár tudom, hogy ez, Nagy *Endrével* szemben, úgy hangzik, mintha az aljárás-bíró a kuriai referensnek mondja el nevezetesebb jogeseteit. De az aljárásbíró praksziban történhetik olyasmi, amire a kuriai bíró sohase akad. Mondjuk, hogy egy viccet ejtettem egy tanár urra. A tanár ur reggel olvassa... Micsoda nap, micsoda nap! A tanár ur az utcán csupa mosolygó arcot lát s biztosra veszi, hogy mind az újságot olvasta s rajta nevetnek. (Ha nekem olyan kiterjedt olvasóközönségem lenne.) Az iskolában a gyerekek összeaugsznak, fecsegnek: biztos, hogy a lapot olvasták s rajta vihancolnak. Hogy legyen most már neki egész esztendőn át tekintélye az osztály előtt. Odahaza a felesége olyan fanyarul fogadja: — ez az asszony is elolvasta a tréfát és férjében, a tiszteletreméltó polgárban a nevetségessé tett figurát látja, akitől kicsinyléssel fordul el... Hát van jobban agyonütött ember, mint a tanár ur...

És így tesz az ügyvéd, aki a védőbeszédet hatását, az orvos, aki a páncienszek előtt való tekintélyt, a kereskedő, aki a kuncsaftjait, a rendőrkapitány, aki a rettegett voltát félti a tréfától. A jámborabbja ki is fakad.

— Szerkesztő ur, hagyjon nekem békét. Ha akar viccelni, van még ötvenezer ember a városban. Én komoly férfi vagyok, aki elvégzem a kötelességemet. Hát ne vicceljen rajtam.

A dühösebbje ellenben elteszi a tréfát örök emlékei közé és lesi az alkalmat, hogy miatta bosszút állhasson. Az ördög fél a boszujától: de azért érdemes megnézni a maffiát, amint összeesküdnek és összefognak — a tréfák ellen.

De mért beszélünk általánosságokban?... A múlt hetekben *Nyárai* játszott az aradi színházban. Valami rögtönzést csinált (nincs kizárva, hogy szellemes is volt) a színügyi bizottság rovására. A színügyi páholyban a nagytekintélyű bizottság három tagja volt A mint a tréfát hallották, méltósággal fölkeltek és elhagyták a színügyi páholyt. Ha *Andrássy Gyula* ült volna a páholyban és *Nyárai* róla tréfált volna, bizonyára nem pattant volna föl. Hat most már melyikre fér jobban rá a tréfa a kettő közül?

És még tovább... A dorong nem fáj az embereknek; mert azzal hatalmasoknak becsülik őket; a gombostűtől, a mely az elevenükre talál, borzadnak. Mi lenne, ur isten, Aradon egy olyan kabaret-ből, a mely a város, a társadalom hatalmas a'kajait olya félekép ábrázolná és szerepeltetné, mint Nagy *Endre* a koalíciós oroszlanokat?

Ez a humor szomorú sorsa a vidéken. Mert a rövidet e miatt nem a humoristák huzzák. Ők legfőleg nem írják meg a legszebb, legkivánatosabb témákat, a veszteség a publikumé, amely az ilyen megiratlan tréfákat sohase olvashatja. És ezek a megiratlan croquis k, kuplék, ötletek, jelenetek mindig

a legjobban kacagtatók. A humoristák pedig kéréznek az örök témákon: a szalmapapírgyár bűzén, a vashidakon, az orvossztrájkokról, és kávéházi keretekről; mert ezekről biztos, hogy nem fognak miatta neheztelni.

Conferencier, — az ön megjelenése, merész megnyilatkozása a forradalom előhangja, hirdetője gyanánt tetszik előttünk. A tréfa szabadságáért, a természet humorának jogaiért való forradalom ez. Letöri az érzékenységek előjogait, s nyaktilóra viszi a komolyság sérthetetlen fenségét. Világosságot gyújt az emberek között, hogy ne lássák sátányukat abban, aki az emberi gyöngét rajtuk észreveszi, s ne nézzék gyilkos merényletnek az ötletet, amely csak azért szegeződik a kabátjuk ellen, mert arra alkalom volt.

De a mig ez a forradalom lezajlik: addig ön a harmadik bérpalotát veszi meg a cabaret jövedelméből, én magam pedig kőrges polgár leszek, és ép huszadszor háborodom föl, mert valami ifju firkász rólam viccelt. Kifigurálta a kaszáló lépteimet, az utolsó közgyűlési beszédemet és a megbukott bohózatomat. Mert az ilyen levegőben beteggé romlik a legjobb akarat és a legbecsületesebb felfogás is. Ezért könnyű Önnek, Nagy *Endre*!

Robotos.]

A dánosi bünpör.

Az orvosszakértő véleménye.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, május 12.

A tárgyalás mai napját teljesen lefoglalta *Szikszay Sándor* dr. törvényszéki orvos szakértői vallomása. Előadta, hogy mily sérüléseket talált az áldozatokon és a vádlottakon. Nagyon fontos kérdés ama vádlottak korának megállapítása, akik husz évesnél fiatalabbnak mondják magukat, mivel a törvény értelmében csak a husz évet betöltöttekre lehet kimondani halálos ítéletet. Erre nézve a kiküldött orvosszakértők délután ejtették meg a vizsgálatot, amelynek eredményéről holnap számolnak be a bíróság előtt.

A tárgyalás megnyitása után *Biber Dezső* dr. jegyző felolvassa a Dánoson felvevő helyszíni szeml. jegyzőkönyvét.

Ezután *Szikszay Sándor* dr. törvényszéki orvos, aki az áldozatok boncolását vezette, terjesztette elő szakvéleményét. Szarvas Terézsen kezd. Tizennyolc éves, szépen fejlődött leány volt. A nyakán tizenket centiméter hosszú vágás volt egész a nyakcsigolyáig. A mellkasán hét szúrás. Mindkét karján sötétkék foltok; itt-ott lehorzsolódott a bőr is. A boncolás nyilvánvalóan kiderítette azt is, hogy a szerencsétlen leányt megbecstelenítették és pedig a legbrutálisabb, legerőszakosabb módon, kevéssel a halála előtt.

Szarvas Istvánné nyakán huszokszerezleg megkötött kendő volt. Testén számos sérülés, ami arra vall, hogy erős küzdelmet folytatott támadóival. Halálának közvetlen oka megfogtás volt.

Szarvas István körülbelül 62 éves volt. Homlokán és nyakán társongó sebet találtak. Mindkét seb egyaránt halálos.

Tabányi *Pal* kocsi nyakában revolvergolyót találtak, a koponyáját pedig csaknem kettéhasították.

Megállapította az orvosi vizsgálat, hogy a négyeszeres gyilkosságot legalább hatan követték el és valamennyien gyakorítottak voltak.

Az elnök: Talált-e a vádlottakon szakértő ur olyan jeleket, amelyekből arra lehetett következtetni, hogy megbecstelenítették *Szarvas Terézt*?

Szikszay Sándor dr.: *Tután összesen mint egy harminc felületen sérülést találtam a le-tartóztatás után. Eszkre nézve azt állította Tuta, hogy a csendőrbánázmód okozta. De ezen kívüli teste különböző részein olyan karcok és sérüléseket talált, amelyek arra engednek következtetni, hogy Tuta egyike volt azoknak, akik megbecstelenítették *Szarvas Te-**

rézt. Hasonló sérülések voltak Sztojka Bajkán. Német Vrana vállán, karján és derekán is talált sérüléseket, amelyek már mulóféiben voltak akkor, amikor a letartóztatás történt. Valószínű tehát, hogy a csárdában szerezte a sérüléseket. A többi vádlotton is talált sérüléseket az orvos. Mindezekre azt állítja, hogy nem a csendőrök okozták s nem igaz az sem, hogy heringgel etették, vagy hogy kizörték a vádlottakat.

Az elnök: Kunát nem vizsgálta meg a szakértő ur? Ő is vádolva van azzal, hogy részt vett Szarvasi Teréz megbecsülésében.

A szakértő: Kunát is megvizsgáltam, de őt csak két hónapoz nyomozás után tartóztatták le, így tehát nem állapíthattam meg rajta semmit.

Az elnök: Itt nézeteltérések merültek fel a vádlottak korára nézve...

Veigelsberg Viktor dr. védő ellenszere ennek a nagyfontosságú kérdésnek öletszerű megoldását. Egy két esztendő itt élet-halál fölött dönt, tehát följötte óvatosságnak kell lenni.

Gáli Endre dr. ügyész: Csak hozzávetőleges megállapításról van szó. A szakértő véleményét a tekintetben úgy sem lehet szentírásnak tekinteni, de támpontot mindenestre nyújthat.

A bíróság visszavonul, hogy határozzon a vádlottak korának orvosi vizsgálat útján való megállapításáról.

A bíróság elrendelte a vádlottak korának a megállapítását és ennek fogantatásával a törvényszéki orvosszakértőt bízza meg. Egyben elrendeli egy ellenőrző orvosszakértő alkalmazását is.

A védők indítványozzák, hogy a rendes szakértő mellé rendelje ki a bíróság szakértőtül Török Aurél dr. egyetemi tanárt, antropológust s hogy azonkívül a védők ellenőrző orvosszakértőt alkalmazhassanak.

A bíróság elfogadta az indítványt.

Kipisszegett aradi színészek.

Kállay Jolánék kabaréja.

Botrányok a vásárhelyi szinkörben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 12.

Felháborító „művészkedés”ről értesítenek a közeli Hódmezővásárhelyről. Az aradi szintársulat két tagja, — itt mindkettőt elsőrendű színésznek ismeri a publikum — „művészi körutra” indult a színházi szünet idejére. Kállay Jolán, az aradi színház primadonnája társult Faludy Károlylyal, a mi színházunk énekes bonvivántjával s elhatározták, hogy a közeli községekben és városokban kabaré-előadásokkal fogják szórakoztatni a publikumot. Vasárnap Hódmezővásárhelyen tartottak előadást, amely szokatlan botrányoknak volt a láncolata.

A hódmezővásárhelyi lapok egyértelműen a legnagyobb felháborodás hangján írják Kállayék vállalkozásáról s beszámolnak arról, hogy a közönség *kipisszegette, majd előadás alatt tüntetően otthagya a két szereplőt.*

Nekünk csak az a megjegyzésünk, hogy Kállayéknak nem szabad lett volna olyasmit elkövetni, amivel nemcsak a direktoruknak, de saját maguknak is nagyban ártottak.

A föltűnést keltő „előadás”-ról mind a három vásárhelyi lap referációját közöljük, amiből fogalmat alkothat a publikum a botrány nagyságáról.

„Kirugom ezt a közönséget!”

A „Vásárhelyi Reggeli Ujság” így cseveg a dolgról:

„Kabaré helyett habarék — Merénylet a közönség ellen. — Tingli-tangli a szinkörben.”

Magyar színészeket még nem érte soha olyan kudarc, mint a milyenben vasárnap este Kállay Jolának s Faludy Károlynak része volt. Sem Kállay Jolán, sem Faludy Károly személyét sérteni nem akarjuk, sőt elismerjük, hogy ők szindarabokban megállják a helyüket s tudnak adni bármi tekintetben olyan alakítást, hogy az a közönség várakozásának megfelelő, azonban azt már jó előre leszögezzük, hogy amit vasárnap este a szinkörben csináltak, az *joggal lehet nevezni a közönség zsebé és művészi érzéke ellen elkövetett merényletnek.* Kabaré helyett habarékot csináltak, az egész előadást szünetek töltötték ki, az előadott dolgok pedig régi, elcsépett és elkopott szindarabokból kikapott nyulfarkak voltak, amivel természetesen sem hatást, sem sikert nem értek el, mert azt csak senki sem hiszi el és nem tudhatja be sikernek, hogy a földszinti és karzati álló 10–20 diákjára nagy hatást gyakorolván Kállay Jolán „eszményi szép” tánc, kézzel lábbal, behemódok módjára tomboltak és ugráltak, valószínűleg azért, hogy még egyszer lássák ónagysága csipkéit... *Mindketten fáradtak, unottak, rekedtek voltak,* hatást elérni úgy annyira nem tudtak, hogy a közönség egy része az előadás első számainál haza ment, a másik részének szempillájára pedig ránehezedt a jótékony álmom. Est észrevette Kállay Jolán is, meg Faludy Károly is s az utóbbi megjelenvén a világot jelentő deszkákon, olyan hideg tuszt adott a t. c. publikumnak azon kijelentésével, hogy Kállay Jolán „beteg lett”, miszerint az, illetve az a rész, amelyik még idejkorán el nem párolgott, felnyitotta szempilláját s egy lekeket megkönyebbítő sóhaj után — még mielőtt az előadás befejezésé nyert volna — eltávozott a szinkörből, ezzel adván kifejezést felháborodásának.

Vegye tudomásul úgy Faludy Károly, mint Kállay Jolán, hogy olyan tingli-tangli operett részeket, elcsépett, elkopott kuplékat és hipp-dromba illő „Tót táncmester” című csúzlásokkal telített monológ féléket Vásárhely műpártoló közönségének beadni nem lehet; vegye tudomásul azt is, hogy az ő kudarcuk a Szendrey Mihály kudarcá is. Eivárjuk Szendrey Mihálytól, hogy társulata két tagjának kudarcát jóvá fogja tenni. Az este sikerült megtudnunk, hogy mi volt Kállay Jolán „betegségének” az oka. Ma csak annyit írunk, hogy *keveselte a bevételt,* mikor megmondták neki, hogy 400 korona tiszta haszon van, így nyilatkozott:

— *Igen, csak 400 korona, akkor kirugom ezt a közönséget.*

Beteg lett a primadonna.

A Hódmezővásárhely ezt írja:

„Faludyék kabaréja. Faludy Károly és Kállay Jolán botrányos szerepléséről számolunk be. Mindkét színészből a vásárhelyi közönség a legnagyobb mérvben becsüti és ennek a megbecsülésnek adta hatalmas tanujelét akkor, amikor a két ember kedvéért megtöltötte a szinkört. S mivel tudták, hogy a közönség bizalommal lesz irántuk, annál súlyosabb bebeszámítás alá esik, hogy ezzel a nagy bizalommal a legnagyobb mérvben visszaüttek. Olyan gyalázatos programot állítottak össze, amely egy tanyai népünnepségnek is szégyenére válna; de ez még nem elég, hanem az a mód, ahogyan a műsört ledarálták, még botrányosabb volt, úgy annyira, hogy a közönség, — amit még Vásárhelyen nem igen tettek meg — lepiszegette őket. Ekkor astán betetőzésül a primadonna ónagysága kijelentette Faludyval, hogy ő — *beteg lett*... A fáma pedig azt beszéli, hogy mikor Faludy ezt a kijelentést a közönség előtt megtette, Kállay ónagysága jót nevetett a markába a színpalák mögött. Faludy folytatta

volna egyedül a mókázás, azonban a közönség teljesen betelt a hülyeségekkel és a szó szoros értelmében a fiképnél hagyta előadás közben a művész urat. Szó sincs róla, megérdemelte Faludy ezt a szokatlan büntetést, de hogy ilyen provokálni mert, azt hisszük, még Szendreyvel is meg fog gyülni a baja, mert ez a botrányos szereplés tagadhatatlanul nagy áralmára van a szintársulat jó hírnevének.”

„Mi nem felejtünk”.

„A Vásárhely és Vidéke” így számol be a művészkedésről:

„Botrányos cabaret. Nem szívesen írunk a tegnapi cabaretról, amelyet Faludy és Kállay Jolán rendeztek, mert nem szeretünk olyan dolgról megemlékezni, amiről a legkevesebb jót sem lehet mondani. Már pedig a tegnapi előadás ilyen volt. Kállay Jolán és Faludy Károly eljöttek ide, mert állítólag művészi köruton vannak s rendeztek egy olyan botrányos előadást, amelyben még a vásárhelyi közönségnek nem volt része. Kállay egészen rekedt volt, úgy énekelt el egypár olyan dalt, amit a verkielől is megtanulhatott már, aki akart. Est még ő maga is megrestelte és utána csillogó harisnyakötője mutogatásával akart hatást kelteni, ami azonban nem sikerült. Faludyról elég annyit mondani, hogy a „Tót táncmester” című monológgal állott ki, amit már a jóízű tanyai műkedvelők sem adnak elő. S hogy a botrányos műsor teljes legyen, kiállott az egész szereplő személyzet, tudniillik Kállay és Faludy és együtt eltáncolták a Cake-Walkot. S mikor a közönség hangosan kezdett zugolódni, Faludy bejelentette, hogy a szereplő személyzet „másik rész” hirtelen beteg lett s helyette ő énekel el néhány népdalt. Ekkor azonban olyan dolog történt, amilyenre nem igen emlékszünk. *Felállott az egész közönség, mielőtt az előadásnak vége lett volna és féltékeny tüntetőleg és hangos zugolódás mellett kivonult a színházból.* Hát az ilyen botrányok előidézését az egész közönség nevében kikérjük magunknak. Mert végre is ami közönségünk sem Kállay Jolántól, sem Faludytól nem tűri el, hogy felütessék s ami a városi közönségnek jó volt, talán jó lesz a mucsaloknak és a mártélylaknak is, ahol a művészpár, bir szerint, színtén szerepelt fog, de nem jó a vásárhelyi publikumnak, amely a csepürágókat még a vásári bódékban sem keresi fel. Egyedül Faludyné, illeti a dicséret, akinek a hangja a sugólyukból még a karzatra is felhallatszott, annyira erőlködött rajta, hogy a szerepük bele ne süljenek a szerepeikbe. — Egyedül az vigasztal bennünket, hogy a színművészetben ejtett ezt a cserbát Nyáray és vele érkező 5 neves művész a jövő vasárnap ki fogják köszörülni. Faludy-nak és Kállay-nak azonban azért nem fogjuk elfeledni ezt az estét.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Uránia színház műsora:

Szerda: Monte-Carlo és a Riviera.
Csütörtök: Monte-Carlo és a Riviera.
Péntek: Új asszonyok.
Szombat: Monte-Carlo és a Riviera.

* Montecarlo és a Riviera. A pár év előtt elhunyt kiváló írónak, Salamon Odönnnek gyönyörű darabját, Montecarlo és a Rivierát mutatja be szerdán este fél 9 órakor az Uránia színház. A magyar darab mesteri leírásban ismerteti meg velünk Montecarlot, a világhíres játékhelyet és a Riviera csodás szépségeit. A darabot, melyet 200 vetület és több mozgófénykép illusztrál, Hevesi Gábor olvassa fel.

* Kerékpárverseny. A futball és automobil sport teljesen lerontotta a pályákról a kerékpár sportot, melyben még csak nem is olyan régen anyói élvezetet találtunk. Amióta

a kerékpár forgalmi eszköz lett, nálunk Magyarországon egyáltalán nem rendeznek bicikli versenyeket. Amerikában még vannak kerékpárversenyek. Egy ilyen, már-már feledésbe ment versenyt mutat be mostani műsorán az *Urania* színház.

„Teleky grófné“ Aradon.

*

Az aradi rendőrség most kinyomozta, hogy nemrég egy vándorló leánykereskedő asszony lakott Aradon s itt egy kétéshírű nő Teleky grófnő néven szerepeltetett. Az asszony egyik leánya Aradon lakik.

A papok és katonatisztek barátja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, május 12.

A legraffináltabb és legveszedelmesebb női szélhámost keresi most az aradi rendőrség, illetőleg arra törekszik, hogy megállapítsa: vajjon Pop Mária, család néven *Muntyánné, Lázárné és Teleky grófné*, mit művelt Aradon? Mert ő nagysága oly óvatosan, olyan elővigyázattal hajtja végre nagystilű zsarolásait, szélhámoskodásait és üzli leánykereskedést, hogy eddig még a börtön levegőjét nem ismerte meg. De most alighanem igen szorosán húzódik nyaka körül a hurok. A csernovitzi rendőrség letartóztatta Pop Máriát, aki földközi útjában ért el Bukovina fővárosába s ott is csalt és megszarolt mindenkit, akinek közelébe férközött, akár csak Aradon, Nagyváradon és Nagyszebenben és még több városban Magyarországon és a külföldön.

A csernovitzi rendőrfőnök átiratában arról értesítette az aradi rendőrséget, hogy Pop Mária nevű 47 éves asszonyt fogott el, aki azt mondja, hogy szakácsnő, görögkatholikus és hogy két leánya van, az egyik huszonnégy, a másik tizenhat éves. Egyik leánya, akit *Aureliának* hívnak, állítólag *hosszabb ideje itt lakik Aradon, özvegy Olárné nevű őrnagynénál.*

Ez az élemedett hölgy Csernovitzban és a város környékén nagymérvű csalásokat követett el. Pop Mária ugyanis könyöradományok gyűjtésének örve alatt *főpapok és magasrangú tisztviselők és katonatisztek közelébe járakodik* s amikor már behízelt modora révén megnyerte az illetőt, akkor előáll tulajdonképeni tervével. *Azoknak a szerencsétlen teremtéseknek a testét adja el, a kiket országról országra magával hurcol s mindenütt leányaként mutat be.* Ha a magas állású ember aztán a botrányt el akarja kerülni, akkor busás hallgatási díj fejében ezt a csekély szivességet megteszi nekik Pop Mária.

Az aradi rendőrség a beküldött arckép segítségével nyomozni kezdett s megállapította, hogy *tavaly nyáron Aradon lakott a világot járó szélhámosnő.* Itt azonban nem Pop Máriának, hanem *Muntyánnénak* hívták. Lakott a Deák Ferenc utcában, később a Csiky Gergely utcában. Vele együtt lakott egy csinos, barna leány, ki körülbelül husz éves lehetett.

Ez a leány kereste meg az elvetemült asszonynak a mindennapi süteményt. Itt igen nagy lábon élt, naponta öt-hat korona árú cukorsüteményt hordatott a lakására. Elegánsan jártak mindkettőn. Sok ékszerük, finom ruhájuk volt és igen gyakran használtak gummitalpu fiakkert. Ez hozzátartozott az üzlethez.

Azt mondta ugyanis mindazoknak, akikkel érintkeztek, hogy a *leány Teleky grófnak gyermeke, óriási örökséget kapott* s azért jöttek Aradra, hogy itt nyolcvanezer koronáért házat vegyenek. A szép kisasszonynak ugyanis dúsgazdag vőlegénye van, aki Aradra akar jönni lakni.

Aradon akkor nem követett el semmi föltűnő gazságot s így a rendőrségnek nem volt oka Popné ellen eljárni. Nem sokára eltűntek Aradról. Később aztán kitudódott, hogy Nagyváradon egy főrangú papot sikerült megszarolnia. Hamisított ajánló levéllel jutott a közelébe, amelyet *egy aradi előkelő görög keleti lelkész nevével látott el.* Napokig tartózkodott Nagyváradon, onnan Nagyszebenbe tette át szélhámoságainak színterét. Ott is ilyen módon járt el. Mint most a nyomozás alapján kitűnt, mindenütt a *vele lévő leányt adta el s ezen a révén zsarolt ki tekintélyes összegeket.*

A nyomozás tovább folyik, mert az aradi rendőrség azt hiszi, hogy egész Erdélyt végig házalta „leányaival“ a gonosztevő. Mindenütt hamis néven szerepelt, de *legtöbbször Teleky grófnőnek adta ki magát.* Ha az összes adatok együtt lesznek, akkor megküldik a csernovitzi rendőrségnek az iratokat, s ha az ottani törvényszék ítélkezett a bűneiben, elhozzák Nagyváradra és Nagyszebebe, ahol szintén törvényt ülnek felette.

HIREK.

A nevelőnő szerelme.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, május 12.

A Stájer hegyek, a regényes tíróli bércek közül évről-évre jön a szőke német leányok nagy serege, hogy kenyeret keressen a magyar földön, mely több búzát terem, mint az ő bércecs hazájuk. Itt éltek le ifjúságukat nálunk, egyedül állva a világban, barát, testvér, szülő nélkül, a testi és lelki eredendő vágyakkal.

A szerelem, az asszonyi vágyak a szőke stájer lányokban is feltámadnak és természetes vágyakozásaik és nagy esendőségük kész prédájává teszik őket azoknak a férfiaknak, akik nem akarnak házasodni, de irtóznak a mindenki által megkapható, megfizetett örömtől is, akik hát az eserdő szőke stájer és tíróli lányokat csábítják el, akiket t. i. nem szokás azután elvenni.

Egy ilyen kopott romantikájú szerelmi történet adta a kezébe a revolvért ma *Wieser Amália* kassai nevelőnőnek is, aki öngyilkossági kísérletéhez kissé zajos scénériát, a Fő utcát választotta magának.

Wieser Amália mindössze 17 éves volt; Hamburgból ment Kassára, ahol egy tanárnál szolgált. Ebből az állásából e hó 1-én kilépett. Azóta állás nélkül élt Kassán, ahol új helyet szeretett volna magának szerezni, mert *szerelmes volt egy katonatisztbe.*

Ma délelőtt 10 óra tájban óriási néptömeg sétált a Fő utcában, mikor egyszerre egy revolverdördülés hangzott. A nép odatódult; a járdán ajultán feküdt *Wieser Amália*, aki revolverrel fejbelőtte magát. A sebesültet a kórházba szállították. Két levelet tatáltak nála. Az egyik a rendőrséghez, a másik a 34. gyalogezred egy tisztjéhez szól. Az előbbiben azt írja, hogy nem viszonzott szerelem miatt keresi a halált.

A leány úgy látszik már pár nap óta foglalkozik az öngyilkosság gondolatával, mert a hamburgi rendőrség ép tegnap kérte fel a

kassai rendőrséget, hogy vigyázzon a leányra, mert ez hamburgi nővéréhez írt levele szerint öngyilkosságot akar elkövetni. A leány sebe nem életveszélyes.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelenti, hogy e hó 13 án meleg idő lesz, elvélve csapadékkal és zivatarokkal.

— A kigunyolt király. Budapestről írják: Politikai körökben sokat beszélnek most arról a lapfoglalásról, amely ma történt Bécsben, s amely kellemetlen helyzete hozza a függetlenségi pártot. A „*Budapest*“ című politikai napilap, amely a függetlenségi párt hivatalos ujságja, vasárnapi számában olyan képet közölt, amely a jubiláló osztrák császárt meg a hódoló fejedelmeket a tökkirálylyal hozta kapcsolatba s szok a megtépett kétfejű sást üdvözölték. A bécsi *Reichspost* tegnap esti száma a „*Budapest*“ címkéjét reprodukcióban közölte. A bécsi cs. és kir. ügyészség e miatt a *Reichspost*ot lefoglalta. Mulatságos kis eset lesz, hogy fog Kossuth Ferenc mentegetőt a Burgban, az ő lapjának magatartása miatt?

— Katonai előkelőségek Aradon. *Klobucsár* Vilmos tábornok, a magyar királyi honvédség főparancsnoka ma a rendes tavaszi szemle megtartására Aradra érkezett. — *Tschudi* Artur dr., a hetedik hadtest főtörzsorvososa Aradon tartózkodik.

— Kitüntetés. Temesvárról jelentik: A tegnapi püspöki diszebeden *Zichy* Aladár gróf, ő felsége személye körüli miniszter közölte a temesvári polgármesterrel, hogy a király *Geml* József városi főjegyző, polgármesterhelyettes a királyi tanácsesi címmel, *Szilárd* Emil főmérnököt pedig a Ferenc József rend lovagkeresztjével tüntette ki a várterületek megváltása körül kifejtett munkásságuk elismerésül. A kitüntetés Aradot is közelebről érdekli, mert *Szilárd* Emil temesvári városi főmérnök Aradon született, ahol középiskolai tanulmányait is végezte. Mérnöki diplomáját a budapesti műegyetem nyerte el. Előbb *Meloccc* Péter vállalatánál működött, mint mérnök, aztán Szombathelyen volt városi főmérnök, majd pedig Arad városánál folytatott mérnöki praxist. 1901-ben *Molnár* Viktor dr. akkori főispán temesvárvárosi első mérnöké nevezte ki és 1903-ban lett egyhangulag városi főmérnöké megválasztva.

— Pür a parlament volt háznagya ellen. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A képviselőház igazságügyi bizottsága ma *Holló* Lajos elnöklésével ülést tartott, amelyen a *Csávossy* Béla volt háznagy ellen 6520 korona erejéig indított perrel foglalkoztak. *Csávossy* igazolta, hogy a pénzből négyezer koronát negyven szolgálata számára fordított, a többit pedig egyéb felmerült költségekre használta fel és az egész összeget elnöki utalványra vette fel. A jogügyi bizottság azzal a kérdéssel fordult az igazságügyi bizottsághoz, hogy ezen elszámolás után is folytassa a pert. A bizottság a per folytatása mellett döntött.

— Elintézett affér. Az „*Arad és Vidéke*“ mai számában egy közlemény jelent meg, amely a többek között szóvá tette a *Nagy* Endre igazgatása alatt álló „*Kabaret Bonbonnier*“ magas helyarált. A cikk miatt ma délután szóváltás támadt *Nagy* Endre és az „*Arad és Vidéke*“ egyik munkatársa között, amelynek következménye az lett, hogy *Szudy* Elemér, a lap főszerkesztője *Nagy* Endrét a délután folyamán *Sugár* Jenő dr. és *Sztanics* György megbízottai által provokáltatta. Az ügyet békés uton sikerült elintézni, amint ez az alábbi levélből kitűnik, amelyet *Szudy* Elemér segédel intéztek felükhöz: *Tekintetes*

Szudy Elemér urnak Arad. Nagy Endre urat, a Bonbonnier Kabaret igazgatóját, ki az „Arad és Vidéke” szerkesztőségéről a tegnapi előadást megelőzőleg, állítólag sértő nyilatkozatot tett, megbízásodból felkerestük és tőle magyarázatot kértünk. Nagy Endre ur kijelentette, hogy az „Arad és Vidéke” keddi számának: „A szombeli huszárok” című cikkét szövé tette és kritizálta ugyan, de azsal sem téged, sem a szerkesztőség többi tagját sérteni nem akarta. Arad, 1908. május 12. Tisztelet hivaidd Sugár Jenő dr. s. k. Sztanics György s. k.

— **A vörösek és feketék.** *Budapestről* írják: Giesswein Sándor országgyűlési képviselő kiment tegnap Ujpestre és a Jókai-utca 61. számú házban a keresztény szociális ifju munkásoknak előadást akart tartani. Eleinte nyugodtan beszélhetett, de amikor azt kezdte fejtegetni, hogy *nem szabad lázadni a sors ellen, bele kell nyugodni Isten akaratába*... akkor a szociáldemokrata érzelmű ifjúság megmozdult.

— *Le a csuhásokkal!* — ordította az egyik.

— *Persze, azt oharnák, hogy öröklő szenvedjünk!* — kiáltotta a másik.

— Eljen a nemzetközi forradalmi szociáldemokrácia!

Nagy kavarodás támadt. A keresztény-szociálisok ugyanis nem engedték magukat.

— Eljenek a főtisztelendő urak! — kiáltották oda a „vörösek”-nek.

Egy darabig csak szóval vitakoztak, de azután ökökre mentek. Rettenetes gabalyodás támadt. Hullottak az ütlegek, estek a csapások, csattantak a pofonok.

A nagy tumultusban csak ezt a két csataordítást lehetett hallani:

— Te vörös!

— Te fekete!

Végre megérkeztek a rendőrök, kik a verekedő fiukat szétválasztották. *Sok sebesült is volt, de nagyon súlyos egy sem.*

— **Öngyilkos író.** Zágrábról táviratozzák: *Gragani*, ismert horvát író ma reggel revolverrel kétszer a mellébe lőtt. Azonnal meghalt. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

— **Összedült templomtorony.** *Nagybányáról* táviratozzák: A görög katolikus templom 80 méter magas épülő-félben levő tornya ma délben, miközben a munkások ebédeltek, bedőlt és *több munkást maga alá temetett.* Nyolc ember megsérült, közöttük egy halálosan. A romokat még nem takarították el; attól tartanak, hogy alattuk holttestek vannak.

— **Szerelmi dráma az utcán.** Zágrábról táviratozzák: Ma reggel Zágráb egyik forgalmas utcáján véres szerelmi dráma történt. *Kralica* Ferenc fiatal pékségéd revolverrel háromszor rálőtt *Kretnik* Mária cselédlányra, aki nem volt hajlandó meghallgatni a legény szerelmi ajánlásait. A gyilkosság után *Kralica* maga ellen fordította fegyverét. Mindkettőjüket halálra szállították a kórházba.

— **A tanítók sérelme.** A következő sorok közlésére kérték föl bennünket: Az 1907. évi XXVI. t. c. 1. §. az áll. tanító áll. tisztviselőnek minősíti. De, hogy mennyire nem vessik ezt komolyan magok a törvényhozók sem, bizonyítja az áll. tisztviselők lakásbérének emeléséről szóló javaslat, amelyben a törvényileg állami tisztviselőknek minősített áll. tanítósról egy szó sincs. És miért? Mert csak az 1893. évi IV. t. c. ben állami tisztviselőnek minősített hivatalnokok lakásbér ügyét kívánja a javaslat rendezni. Tehát ha egy törvényt egy pár évvel később hoznak, nem ép oly elbírálás alá esnek, mint a másik? Vagy az a baj, mert taní-

tókról szól? Soha jobb időben nem tartotta gyűlést az Aradvidéki tanító egyesület mint most, amikor ismét sikra kell szállari a tanítósnak a törvényben biztosított jogai megvédéséért. Bizonyára fog módot találni arra az A. V. T. E. elnöksége, hogy a tanítósnak egy tekintélyes számának igazsáért s jogainak orvoslásáért a további eljárás céljából megfelelő javaslatokkal álljon elő.

— **Mária radnai diákok** Aradon. A radnai állami iskola tanuló, a megye székhelyének megtekintésére, tanítóik vezetése mellett a hegyaljai motoroson ma reggel Aradra érkeztek. Az iskolás fiúk csapata végigvonult a fő-utcán, ahol megnézték a nemzeti kokárdákkal és zászlókkal haladó gyermekcsereget. A fő-uton végigvonulva megnézték sorra a nevezetes épületeket, a Szentháromság-szobrát, majd betértek a minoriták templomába, onnan pedig az ereklye múzeumba, holtüzetesen megnézték, kellő magyarázatok kíséretében, a 48-ki szabadságharc ereklyéit. Azután a Szabadság-szobor elé érve megemlézték azt s elénekelték a Himnuszot. Délfelé járván az idő a „Fekete Sas” vendégöbe tért, ahol az utazásban megéhezett ifjuság élvezettel fogyasztotta el a magával hozott ebédet. Rövid pihenő után újból utnak indultak az aradi vesztőhelyhez. Kalapjaikat levéve, figyelve hallgatták a gyászos emlékü helyhez fűzött magyarázatot, mely után elénekelték a Szózatot. Minthogy pedig a hősök porából fakad itt minden fűszál, a kis tanulók mind egyike emlékül egy-egy fűszálat, egy-egy mezel virágot tépett s vitt haza emlékül. Ezután még megtekintették a várat, majd kiballagtak a motoros állomásra, hogy estére otthonukba térjenek.

— **Öngyilkosság — a földrajz miatt.** Fővárosi tudósítónk táviratozza: *Pallherz* Ilona tizenöt éves női kereskedelmi iskolai növendék ma délben anyja lakásán egy hallóvetű revolverrel fölboltta magát. A leány azonnal meghalt. Vörös tintával írt levelet hagyott hátra, amelyben azt írja, hogy *rosszul felett a földrajzból és ez kergette a halálba.*

— **Mert nem vették be katonának.** *Budapestről* írják: *Guttman* Sándor joghallgató Fűrdő-utca 1. szám alatti lakása a nyon akarta magát lövi azért, mert nem sorozták be katonának. Lakásán volt *Bán* Ferenc joghallgató, aki megakadályozta az öngyilkosságot és barátját bekísérte a főkapitánysághoz. Innen, miután megírta: hogy nem követi el öngyilkosságot, elbocsátották.

— **Népfürdő Aradon.** *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter tudvalevőleg körrendeletet intézett a városokhoz ingyenes népfürdők felállítása tárgyában. A belügyminiszter humánus rendelete most érkezett le Arad városához. A főkapitányi hivatal ennek értelmében most összeállítja az aradi téli és nyári fürdők névsorát, amelyet jelentés kíséretében felterjesztenek a belügyminiszterhez, aki németországi mintára minél hamarabb fel fogja állítani Magyarországon összes nagyobb városában az ingyenes fürdőket. Nyári népfürdő eddig is volt Aradon, de észre már valószínűleg a téli ingyenes fürdőket is fel fogják állítani.

— **Rombolás egy nyomdában.** Fiuméből jelentik: Az éjjel 1 órakor a Magyar Tengerpart nyomdájába betörték, összezúzták a gépeket és a betűket kiszórták az utcára. A tulajdonos csak reggel látta azt a pusztítást, amit a nyomdában elkövettek és nyomban jelentést tett a rendőrségen, mely megállapította, hogy a betőröket *Alasetta* Alberto, a Magyar Tengerpart nyomdájának volt gépmestere vezette, kit a nyomdatulajdonos azért bocsátott el, mert tudomására jutott, hogy *Alasetta* egy fiumei iredentista egyesület tagja. A rendőrség *Alasettát* letartóztatva s nyomozás megindult, hogy a többi tettest is közrekerítsék. *Wickenburg* István gróf miniszteri tanácsos, a kormányzószág jelenlegi vezetője az esetről táviratilag jelentést küldött a belügyminiszternek. — A Magyar Tengerpart a szenvedett rombolás következtében valószínűleg néhány napig nem jelenhetik meg, mert az olasz lapok a lap szedését és nyomását megszállták.

— **A katonaságtól elfoglalt legelők.** Arad környékén egy tekintélyes része foglalkozik még mindig mezőgazdasággal és üzi az állattenyésztést. A gazdálkodók mind a város tulajdonában lévő közlegelőket bérelik és használják. A birkás dűlőbeli legelőt bérelik és maguk a gazdasági szék tagjai is gyakran tették szövé, ma pedig panaszosok jártak *Lócs* Rezső gazdasági tanácsnoknál, hogy az amugy is tönkretett legelőt a gyakorlatozó katonaság nagyobb területen használja mint a hogy a várossal kötött szerződés azt megengedi. A gazdák állatai lassankint kiszorulnak a legelőről, melyen ma, a katonalovak patái nyomán több a gaz, mint a fű. Tegnap *Szalai* Arnold dr. vezetésével ugyancsak küldöttég jelent meg a gazdasági szék előtt s hasonló panaszokkal járultak az elő és kifejezést adtak annak is, hogy a város jelöljön ki számukra valahol alkalmas legelő területet. A legelő kérdés megoldása eminens közigazdasági érdeke a mai gazdálkodó nemzedéknek s azért a tanács azonnal intézkedett, hogy a mérnöki hivatal határolja körül pontosan azt a területet, mely a katonaságnak szerződés értelmében gyakorlatozási célokra rendelkezésre áll s jelölje meg könnyen felismerhető határral. Átir a tanács a katonai hatóságokhoz s felhívja őket, hogy a gazdákat a legeltetésben ne engedje a gyakorlatozó csapatok által zavarni.

— **Vigyázatlanságának áldozata.** *Pável* József soborsini téglaverőmester elvállalta egy régi, roskadozó ház lebontását. Ma délelőtt fogott a munkába és bár többen figyelmeztették, a bontást alulról kezdte. Munka közben hirtelen a rozoga fal összedőlt, ráomlott és *Pável* maga alá temette. Holtan húzták ki a téglatormelékek alól.

— **Vizbefuult gyermek.** *Perneki* József gura-honci vasúti őr *László* nevű négy éves fia tegnap délután loment a Körösre vizet meríteni. Lenajlás közben a kis fiu elveszítette az egyensúlyt, a vízbe esett és befelűlt.

— **Köszönetnyilvánítás.** A battonyai Chevra-Kadisa nevében ez uton fejezem ki a szent egyesület legmélyebb köszönetét és őszinte elismerését *leleszi Vincze* Mihály földbirtokos ur és fennkölt gondolkodásu neje, *leleszi Vincze* Mihályné szüetett *Virág* Katalin urnó előtt. Battonyának minden lakosa tudja, hogy nevezettek a jótékonytárgyat eddig is vallásfelekezeti kötelesség nélkül üzték s soha szegény segítség nélkül házukat el nem hagyja. Azonban legutóbbi tettükkel a vallási türelmességnek és emberbaráti szeretetnek olyan fényes tanúbizonyságát adták, hogy kötelességünknek ismerjük ezuton is hálánkat irányukban leroni. A kiváló házaspár ugyanis a battonyai Chevra Kadisaának temetői halottasház építése céljából ezer koronát adományozott. *Grósz* Lipót, a battonyai Chevra-Kadisa elnöke.

— **Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben** *Vojtek* és *Walsznál* Aradon. 191.

Ma este Láng Testvérek kerthelyiségében katonazene.

Szabad bemenet.

Kovács és Novotnyánál -nagy Tombola-estély.

Kedvező idő esetén a kerthelyiségben

TORVÉNYKEZÉS.

§ Egy aradmegyei grófnő póre a férje ellen. Gróf *Königsegg* Fidél né, szül. Ormos Irén, a férje, *Königsegg* Fidél gróf tauri nagybirtokos ellen keresetet adott be évi négyezer korona tartási összeg biztosítása iránt. A gróf ugyanis közjegyzői okiratban kötelezte magát a tartási összeg fizetésére s a grófnő most igénye jogoságának megállapítása után a *Königsegg*

grófi hitbizományi birtokokra biztosítási végrehajtást akar vezetni. A törvényszék a per felvételére határnapul június harmadikát tűzte ki.

§ Visontai Kálmán pörel. Annak idején, a mikor Visontai Kálmán gimnáziumi tanárt egy festmény-elplagizálásával vádolták, az „Aradi Közlöny” is többször foglalkozott az ügygel. Ezért Visontai sajtópört indított a lap több munkatársa ellen. A törvényszék ma foglalkozott az ügygel, de mivel a Kuria néhány héttel ezelőtt kimondotta, hogy Visontai közhivatalnok, a sajtópört tárgyalását a nagyvárad esküdtbíróóság elé utalták.

§ Följelentett aradi lelkész. Még 1906. áprilisában történt, hogy Bedő Bendeguz aradi államvasúti hivatalnok egy helyi lapban „Hitoktató, aki pofoz”, címmel cikket írt és tett közzé, amelyben Varga Károly volt aradi ev. ref. segédlelkészről azt állította, hogy a tanulókat üti, veri és rugdossa. A lelkész Bedőt nyomtatvány útján elkövetett rágalmazásért feljelentette az aradi törvényszéken, amely Bedőt felmentette. Varga felebbesett és az ügy a nagyvárad ítéletábla elé került. A tábla hatályon kívül helyezte a törvényszék ítéletét és az ügy elbírálására a nagyvárad esküdtbíróságot jelölte meg illetékesnek. Az esküdtek 1906. november huszonötödikén és huszonhatodikán tárgyalták az ügyet, de a tárgyalás Bedő felmentésével végződött és ezen ítéletet a kuria is jóváhagyta. Bedő Bendeguz az esküdtbírósági ítéletének jogerőre emelkedése után feljelentette az aradi ügyészségnél Varga Károlyt, aki jelenleg ismeretlen helyen lakik, hatóság előtti rágalmazás miatt. Az ügyesség az iratokat ártette a büntető járásbíróshoz, ahol a lelkész ellen megindították a büntető eljárást.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Székely. A vers nem közölhető. A másiktól majd később.

Napsugár és Napoleon. Sajnálattal ezt nem adhatjuk. Talán később fog még használható is írni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, május 12.

Mindinkább nyárlasabb jellegű lesz az időjárás. Sőt egy-két napja olyan meleg van, mint például augusztusban szokott lenni.

A vetések felől nem egybehangzóak a híradások és ez az oka, hogy a gabonaüzlet irányzata oly gyakran változik. Sem határozottan szilárd, sem kifejezetten labyha.

A mal piacon elkelt:

700—800 mm. buza 10.80—11.20

600—700 mm. tengeri 5.60—70

Névleges jegyzés:

Rozs 9—

Zab 7—

Árpa 6.50—

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, május 12.

Amerika 2-el olcsóbb, 5 fillérrel olcsóbb áruk. Az áruk 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	5 órai sárlat
Buza májusra . . .	11.87—11.88	11.83—11.84
Buza októberre . . .	10.17—10.18	10.13—10.14
Zab októberre . . .	6.68—6.69	6.74—6.75
Rozs októberre . . .	8.95—8.96	8.88—8.89
Tengeri májusra . . .	6.52—6.53	6.53—6.54

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény	632.50
Magyar hitelrészvény	748.—
Közuti vasut részvény	551.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Május 12. —

Magyar minőségű: Orosz nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép-páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; Német nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 129—138 fillérig; Német közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 132—138 fillérig; könnyű páronként 230 kilogrammig terjedő súlyban 136—140 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 330 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéselészlet: Május hó 8 napján volt kassai 34.023 darab, május 9. napján fölhajtatott 591 darab, május 9. napján elszállított 398 darab, május 11. napjára maradi készletben 34.216 darab. A hizott sertés üzet irányzata: Középes.

IDEGENEK ARADON.

— Május 12. —

Fehérkereszt-szálloda. Krausz M. utazó Páris. — Berger N. utazó Budapest. — Richard Salamon utazó Bécs. — Boskovitz Elemér utazó Budapest. — Strasser Vilmos utazó Budapest. — Wein Miksa utazó Budapest. — Fischer Mór mérnök Budapest. — Berger Jenő utazó Budapest. — Wertheimer Mór utazó Budapest. — Mayercsák Aurél utazó Temesvár. — Werfmann Jenő utazó Janeiró. — Hartfer Károly utazó Budapest. — Ereuer Mór utazó Budapest. — Barta Jakab utazó Budapest. — Baggio Kálmán utazó Budapest. — Várad Lajos utazó Budapest.

Központi szállója. Tabajdi Gyula jegyző Győr. — Glück Adolf utazó Győr. — Sauer György utazó Budapest. — Eötvös Zsigmond utazó Budapest. — Schauer Gábor dr. szolgabíró Nagyhalom. — Wampler Zoltán fakereskedő Pojána. — Rózsa József utazó Mezőkovácsháza. — Vadász Endre utazó Budapest. — Nabráczy Gyuláné ügyvéd neje. Körösbánya. — Deutsch Samu utazó Budapest. — Szemző Miksa utazó Budapest. — Jogmándi Mihály banktisztviselő Budapest. — Iritz Sándor vállalkozó Makó. — Dabsky Alfréd dr. műszaki tanácsos Budapest.

Vass szálloda Kontor Endre tanító Kolozsvár. — Mikolejevit Mór utazó Budapest. — Krammer Gyula utazó Budapest. — Kanicza J. utazó Budapest. — Schramm Ede utazó Budapest. — Szolti Szainen artista Budapest. — Schwartz Dávid utazó Budapest. — Rosenfeld Lipót utazó Gyula.

Pannonia szálloda. Szirmai Zsigmond utazó Budapest. — Schwartz Sándor kereskedő Nagykiránd. — Kozma Mihályné körjegyzőné Kiskulcsa. — Révész József kereskedő Kondor. — Róth Mór utazó Temesvár. — Braun Berta magánzó Budapest. — Fischer Rudolf utazó Budapest. — Here Antal utazó Budapest. — Geray Gyuláné magánzó Vajdahunyad. — Mosoni Jánosy Ottó magánzó Acsúca.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ujdonságok. Nagyszerű műsor

Műsor 1908. május hó 13-án, szerdán:

1. Róma szökőkútai. Látványosság. 2. — Ég az ingem. Kacagató. — 3. Szerelmi dráma a nyílt tengeren. Látványosság. — 4. Köpenicki-szobor. Kacagató. — 5. Met az aranyórányában. Tanulságos. — 6. A konyhatündér. Kacagató. — 7. Arad látképe. Látványosság. — 8. Könyörüljtek az állaton. Dráma. — 9. A boszorkány csókja. Színes. — 10. Kerékpárverseny. Sportkép.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután fél 6 órakor és este 7 órakor.

Szerdán este fél 9 órakor itt először

Monte Carlo és a Riviera.

3 felvonásban 200 vetített és új mozgólényképpel.

Írta: Salamon Ödön.

Felolvassa: Hevesi Gábor, a Vígyszínház volt tagja.

NYILTTER.*

Dr. Székely Károly

fogorvos

Batthyány-utca 27. szám

Szántay ház 1953

letelepedett és működését megkezdte.

Pénzének
ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

100

Az én valódi kölni vizem

destillálva, a feltaláló, az én Gsm. eredeti receptje után, az egész világon az itt látható hatóságilag bejelentett, árulással ismeret-s.

Johann Maria Farina, Jülich's Platz 4. Köln a. Rh. ssabadalmazott szállítója az osztrák császárnak és magyar királynak, valamint a leg több császári és királyi udvaroknak. Csakis eredeti csomagolásban kapható a szakszerű üzletekben. 5947

Ruggyanta bélyegzők,

kelet-bélyegzők, számozó-gépeket, dombornyomó-sajtók, monogramok, köríratu pecsétnyomók a legfinomabb kivitelben, jutányos áron szerezhetők be, ugyszinten

Számozó-gépek javítását jutányos áron mellett eszközölöm.

Schubauer J.

vésnöki műtermében 565

Arad, Salacz-utca 3.

Egy tisztességes

leány vagy özvegy, ki önállóan diszes bluzokat varni tud, kerestetik jó fizetéssel és teljes ellátással.

Czím: 1979

Sztojka Áronné, Déva.

Jégszekrények

kitünő hűtőképességgel, csekély jégfogyasztással, legjobb szerkezettel, minden nagyságban . nagy választékban kaphatók .

Szabó Albert ¹⁴⁹⁶

0 cs. kir. fensége József főhg. udv. szállítója
Arad, Andrassy-tér 16.

Üveg, porcellán, lámpa és konyha-berendezési cikkek nagy raktára.

Városi és megyei telefon 239.

Tápértékben leggazdagabb,
Hatásában felülmulhatatlan
a Hajós-féle kellemes ízű

Csukamájolaj.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

Ára egy üvegnek 2 korona. ²⁴¹

Fagydaganatok elmulasztására
Fagyviszketegség biztos megszüntetésére

kitünő hatású szer a Hajós-féle

FAGYBALZSAM.

Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Tyúkszem már nincs többé!

Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLIN

használták. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fillér.

Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobaillatok, üvegje 70 fillér.

„Never“ amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 drb. egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyszerészeti laboratóriumában

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Uj cipész-üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy Batthyány-utca 32. szám alatt egy a mai kor igényeinek megfelelő cipész-üzletet

nyitottam, hol úgy a rendelések, mint kész munkák a legjobb minőségű anyagból, a legdivatosabban készülnek.

Ugyisint a javítások pontosan és azonnal készíttetnek.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve, tisztelettel ⁴²⁵

Márton György,
cipész.

Keresek

— 200—600 drb. —

birkának feleshelyet.

Kiss Antal,
Taucz. ¹⁸¹⁶

12237—1908. szám.

Telefon 3—33. Telefon 3—33.

Eddig felülmulhatatlan, legjobb és legújabb szerkezettű, saját gyártmányu, 50%-os jégmegtakarítással jégszekrények

duz választékban raktáron
Kohn József

Arad, Andrassy-tér 13. szám.
Minorita-palota. 1669

Árjegyzék ingyen és hármentve.

Fajliszta riparia portalis alanyon oltott elsőrendű, duggyökérszerű bor- és csemegefajta ²⁹⁶

szőlő-oltványokat,

valamint gyökeres riparia portalis

szőlő-vesszőket

bármely mennyiségben szállít

HÁMORY GAZDASÁG

szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Deák Ferenc-utca 3. szám alatt.
Telefon 229.

A m. kir. jószágigazgatóságtól.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság nyilvános zárt írásbeli versenyárgyalást hirdet Krassószörényvármegyében Bodófalva községben a 2 tantermű iskolának 3 tanterművé leendő átalakítására és még egy negyedik tanteremmel való kibővítésére, valamint ezen iskolához szükséges melléképületek felépítésére, továbbá 1 különálló (2 szoba, konyha és előszoba és kamrát magában foglaló) tanítói lak és melléképületeinek felépítésére és elkészítésére.

Előírányzati összeg az iskola kibővítésére és átalakítására és a melléképületekre 11247 kor. 12 fill.
a tanítói lakás és melléképületeinek megépítésére pedig . . . . . 10630 kor. 78 fill.

Tehát a kettőre együttesen . 21877 kor. 90 fill.

Az írásbeli zárt ajánlati versenyárgyalás Krassószörényvármegyében Bálinc községben a kincstári telepkezelőség hivatalos helyiségében folyó évi május hó 30. napján délelőtt 9 órakor fog megtartatni, mely időpontig a zárt írásbeli ajánlatok ugyanott adandók be.

Ajánlat tehető együttesen mindkét munkákra, vagy külön-külön is az iskola átalakítására és kibővítésére és a tanítói lak előállítására.

Az ajánlattevő tartozik az általa megajánlott összeg 5%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a lugosi, esetleg bármely más kir. adóhivatali pénztárnál bantpénz gyanánt befizetni és az erről szóló nyugtát ajánlatához csatolni.

Ajánlat csak a bálinci telepkezelőségnél beszerezhető ajánlati mintalapon tehető, a hol a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiirandó.

A térrajz, költségvetés és az árlejtési, valamint az általános és részletes feltételek Krassószörényvármegyében Bálincon a kincstári telepkezelőségnél a hivatalos órák alatt (d. e. 8—12-ig és d. u. 2—6 óráig) megtekinthetők.

Elkésett vagy utóajánlatok, valamint táviratilag bejelentett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beadott ajánlatok a helyszínen azonnal bizottságilag felbontatnak, mely eljárásnál ajánlattevők jelen lehetnek és ajánlattevők ajánlataikért 30 napig kötelezettségben maradnak.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül azok összegére való tekintet nélkül szabadon választhasson

Arad, 1908. évi május hó 8-án.

1908

M. kir. államjószágigazgatóság.

(Utánnymai nem díjaztatik.)

APRÓ HIRDETÉSEK.

Orpingtontojások

remek hófehér és aransárga angol állatok után, darabonként egy koronájával azonnal is kaphatók Ternyey Árpád sokszorosán kitüntetett Orpingtontelepén Aradon, Demeter-utca 92. szám. Terméktelen tojások, 80%-ig, egyszer ingyen pótolhatók. 1974

Kerestetik

augusztus elsejére: 3 szoba földszint vagy az első emeleten szalon helyiségnek a főtéren vagy annak közvetlen közelében, vagy 4 szoba konyha minden hozzá tartozóival. Cím a kiadóhivatalban. 1930

Női kerékpár

jó karban, számmal, olcsón eladó. Árpád-tér 2. 1971

Eladó házak!

Kiss Ernő-utca 7 sz. kerttel, Szt. István és Lujza-utcai sarok ház (Lujza u. 1a.) Értekezhetni Kiss Ernő u. 7 sz. alatt. 1962

Hegyi bor

1907. évi, korcsmárosok vagy fogasztási szövetkezetek részére hordónként is eladó. Felvilágosítást ad Vojtek Alajos Arad. 1653

Jég,

kristály tiszta. Kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva. Petőfi-utca 7/a. Telefon 199. szám. 1631

3 szobás lakást

fürdő- és cselédszobával lehetőleg új házban aug. 1-re keresek. Ajánlatok bér megjelölésével a kiadóba kéretnek hivatalnok jeligére. 1795

Modern kölcsöntár.

Aki olvasni akarja rögtön a megjelenés után a szépirodalmi újdonságokat, az olvasson 8 fillér napi kölcsöndijért Ingusz I és Fia modern kölcsöntárában, Arad, Weitzer János-utca. Telefon 517. 201

Intelligens

özv. urinónél jó házikoszt kapható. Bővebbet Thököly-tér 4., ajtó 3.

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket. Minden újdonság raktáron. Antiquar könyvek. Könyvtárak berendezése. Nyomatványok elkészítése. A „M-kvtár” és „Univ. Bibliothek” összes számai raktáron. Kölcsönkönyvtár. Kerpel Izsó könyv- és papírkereskedése, Aradon. 212

Könyvelő,

ki a gépirást is bírja, május 1-ére állást keres. — Cím a kiadóhivatalban.

Feltűnő újdonság!

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhatja!

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

Négy önálló hölgy!

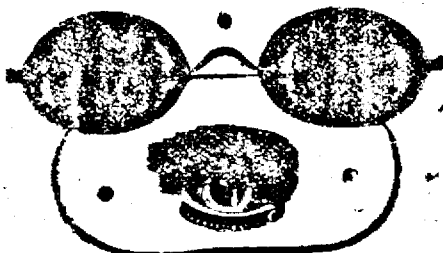
36 éves zeneileg képzett (2 gyermekről gondoskodva van) 80000 kor. készpénzvagyonnal, 43 éves kath. gyermektelen özvegy 80000 korona vagyonnal, 29 éves kath. kisasszony 100.000 kor. készpénz vagyonnal, házbirtokosnő 40000 kor. készpénzzel, valamennyi teljesen független, férjhez menni óhajtanak. Nem anonym ajánlatokat tessék Schlessinger, Berlin 18. címre küldeni. 5794

Csibrendő látványos üzlet.

DICK SÁMU

Arad és környékén

Arad, Weitzer János-utca 7/a. sz. alatt

Arad és javít mindenféle órákat két évi jóállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látványosokat a legkülönbözőbb kiállításban, legismertebb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek arany ezüst, nikel és lakkozott órák osont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 5630

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelés szerint azonnal készíttetnek.

56 - 1908. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az aradi állami fa- és fémmipariskola utcai és udvari homlokzatának festésének teljesítése iránt folyó évi május hó 18-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár 721 korona. Az árlejtésen a magyar építőiparosok szövetségének tagjai vehetnek részt.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénz árba.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz letételére vonatkozó pénztári jegy mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. sz. szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők, a hivatalos órák alatt.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1908. évi május hó 4-én tartott üléséből.

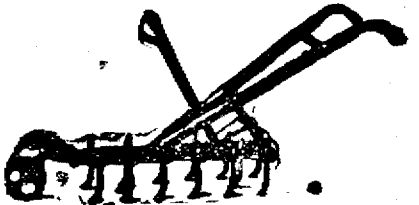
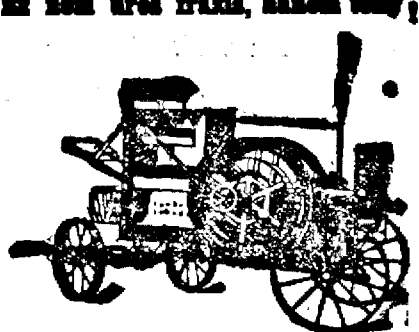
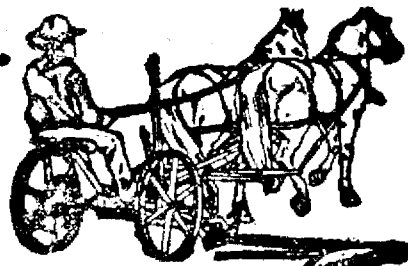
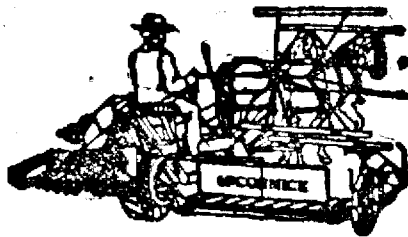
Gazdasági szék.

Mc Cormick

amerikai aratógép-gyár

igazgatósága és főraktára: •

Budapest, V., Alkotmány-utca 12.
Knecht E. John igazgató.
Mc Cormick kévekörtő-aratógépei és marokrakó-aratógépei a magyar viszonyoknak megfelelően külön lezárak gyártva. Ez nem áras frázis, hanem tény!

Vezérképviselők Kovács Soma és Társa urak Aradon. 5025

Foltisztító-benzin

0.700/705. kétszer rektifikálva és finomítva, legjobb minőségben, továbbá

Automobil-benzin és Motor-benzin

mindenkor bármily mennyiségben, legjutányosabban kapható a

Kőolajipar Részvénytársaságnál
Debrecenben.

Aradi főraktár és képviselő:

Steinberger Ignác urnál, Aradon.

1977

Telefon 512.